

99 YILDIR ATAMIZIN İZİNDEYİZ

**Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizsiniz.
Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve yaşatacak sizsiniz.**

H. Atatürk

**Türk alfabesi bizi çağdaş
uygarlığa ulaştıracaktır**

6-7

**Atatürk, Cumhuriyet
ve Cumhuriyet kadını**

8-9-10-11-12

**Yaşasın demokrasi,
yaşasın Cumhuriyet!**

14-15

**'Bütün Türk milletinin
en büyük bayramı'**

16-17

**Cumhuriyetin 99. Yılı:
Cumhuriyeti hatırlatmak**

18-19-20

**Cumhuriyetin
asırlık tanıkları...**

22-23-24-25

**Milli İktisat'ın
öncüsü İzmir**

26-27-28

**İZTO Cumhuriyet ile
küllerinden doğdu**

30-31

**İzmir ve İTB ekonomide
sürdürülebilirliğin sembolüdür**

32-33

**İzmir, Türkiye'ye
ihracatı öğreten kent**

34-35

**Geçmişten bugüne
ekonominin itici gücü İzmir**

36-37

**Yüzüncü yılına doğru
Cumhuriyet ve spor**

38-39-40-41

**“Cumhuriyet, özgür ve bağımsız
bir milletin anahtarıdır.”**

IZELTAS®

Halk iradesi Cumhuriyet

Tek kişilik iradenin Halk iradesine dönüşmesinin adıdır Cumhuriyet. Mustafa Kemal Atatürk gibi dünyanın kabul ettiği bir önderin Türkiye’de her etnik kökenden gelen halkı birleştirerek ülkeyi zorlu koşullarda emperyalistlerden kurtarması, 99 yıl sonra bile inanılmaz bir mücadeleyi anlatır.

Sanıyorum Gelibolu Yarımadası’nı gezmişsinizdir. Gezmediyseniz bir an önce mutlaka gidin. Çocuklarınızı belli bir yaşa geldiğinde

mutlaka götürün. Kitaplarda Gelibolu’da yatan kahraman şehitlerimiz çok güzel anlatılıyor ama Gelibolu’da yaşayacağınız atmosfer, bu Cumhuriyet’in hangi şartlarda kurulduğunu size çok daha iyi anlatacaktır.

Bu şanlı mücadelenin elbette en büyük sonucu ise Cumhuriyet’in ilanıdır. Bir yıl sonra 100. yılını yani bir asırlık süreci kutlayacağımız Cumhuriyet büyük önderimiz Mustafa Kemal Atatürk, silah arkadaşları ve Türkiye Cumhuriyeti’nin değerli halkıdır. Samsun’da, Sivas’ta, Erzurum’da ona inanıp birlikte yol yürüyenlerdir. Kısaca tüm halktır. İnananların zaferinin adıdır Cumhuriyet.

★★★

Dokuz Eylül Gazetesi olarak sizler için hazırladığımız özel ekimizde bu yıl Cumhuriyet sürecini yaşayan üç değerli röportaja yer

Macit SEFİLOĞLU

verdik, Atatürk fotoğraflarının değerli koleksiyonuna sahip Hanri Benazus, okurlarımız için Cumhuriyet döneminde yaşadıklarını anlattı.

İzmir’de yaşayan ve Mustafa Kemal ile ilgili anıları olan Feriha Yazıcı ile Burhanettin Cevrem de anılarını gazetemize anlattı. Bu güzel röportajları başarılı haber ve röportajlara imza atan genç arkadaşımız Gökçe Adar Çubukçioğlu’nun kaleminden sizlere aktarıyoruz.

★★★

Mustafa Kemal Atatürk’ün milleti en üstün konuma taşımak amacını taşıyan Cumhuriyet bizim için tüm dünyada en ayrıcalıklı sürecin başlangıcıdır. Gazetemiz özel ekinde, Cumhuriyet’in ilanını ile birlikte İzmir’deki kurumların süreçlerini de okuma imkanı bulacaksınız.

★★★

Değerli yazıları için; Sayın Yaşar Aksoy, Ahmet Talimciler, Tolga Genç, Mehmet Emin Elmacı, Mehmet Akif Erdoğan ve Ahmet Gürel’e de sonsuz teşekkür ediyoruz. Bu çalışmalarda Cumhuriyetimizin çok önemli kazanımlarına ilişkin önemli görüş ve ayrıntıları okuma şansınız olacak.

CUMHURİYETİMİZİN 100'ÜNCÜ YILINDA GÖRÜŞMEK DİLEĞİYLE...

İzmir Gazeteciler Cemiyeti Derneği
İktisadi İşletmesi Adına İmtiyaz Sahibi

Dilek GAPPİ UMDULAR

Yayın Danışmanı
Macit SEFİLOĞLU

Yayın Koordinatörü
Sinan KESKİN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Özde KOCA

9 EYLÜL

GAZETESİ’NİN
ÜCRETSİZ EKİDİR

Görsel Yönetmen

Selim SANVERİ

Haber Müdürü

Mutlu YILMAZ

9 Eylül Gazetesi’nin ekidir, parayla satılmaz. B.T. 29/10/2022

ADRES: Akdeniz Mahallesi Şehit
Fethibey Caddesi No:73 / 31
Cezayirli İş Hanı
Konak / İZMİR
Telefon: 0 232 404 89 89
Fax: 0 232 464 89 79

BASKI YERİ:
ENKİ MATBAACILIK
Tuna Mah. Sanat Cad. No:41
Çamdibi-Bornova / İzmir
Sertifika No: 35787
Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım A.Ş. İZMİR

● gazete9eylul@gmail.com ● www.dokuzeylul.com

İzmir Atatürk Lisesi'ni ziyaret eden Atatürk, okulun mezunu Enver Demir'in yanıtını çok beğenmişti:

TÜRK ALFABESİ BİZİ ÇAĞDAŞ UYGARLIĞA ULAŞTIRACAKTIR

İzmir Atatürk Lisesi'nin binlerce öğrenci yetiştiren efsanevi müdürü Enver Demir, milli eğitime 63 yıl aralıksız hizmet edip 1992'de vefat etti... En büyük hatırası ise 1932 yılında mezun olduğu okulda Atatürk ile karşılaşması oldu

SON derece babacan ve sevimli bir Atatürkçü olan İzmir Atatürk Lisesi'nin efsanevi müdürü, ünlü eğitimci Enver Demir, İzmir'in işgali ve Atatürk'ün kendi ismini taşıdığı Atatürk Lisesi'ni ziyaretini 1989 yılında bize şöyle anlatmıştı:

"Babam Bayındır'da Posta-Telgraf müdürü olduğu için, ben İzmir Hükümet Konağı yanında o zamanın lisesi İzmir Sultanisi'nde yatılı idim. Yunan işgali öncesindeki 14 Mayıs 1919 günü öğleden sonra Mustafa Necati, Vasıf Çınar, Hikmet Türk gibi hocalarımız okulun ortasındaki havuzun başında toplandılar. Çok kalabalıktılar, işgale karşı bir protesto toplantısı düzenlediler. Bayrağımızı bir kordela ile sarmışlardı.

Felaketin geleceğini anlamışlardı. Biz yatılı öğrenciler, onları balkonlardan izledik. Gece ise şimdiki Bahri Baba Parkı olan o zamanın Maşatlık denilen tepesinde bir miting oldu, tüm öğretmenlerimiz ve bizler katıldık."

İZMİR'İN İŞGALİ BAŞLIYOR

"... Ertesi sabah Yunan askerleri ve Rum halk şenlik yaparak Konak Meydanı'na girince kanlı bir çatışma oldu. Bir filmin çekilişine tanık olur gibi heyecanlı olayları takip ettik. Birçok Türk katledildi. Öğrencilerin hepsi panik içinde gözleri yaşlı olarak okula döndük ve yine ne yapacağımızı bilemeden oradan oraya savrulduk. Sonra Yunan askerleri başlarında subayları ile okulu bastılar. Öğle yemeğine alt kata dipçik darbeleriyle bizi indirdiler, yemek mi yedik dayak mı yedik anlayamadık.

Sonra hocalarımızı da aramıza katıp sürü halinde Kordon'dan sahil boyunca Punta (Alsancak) yönüne götürmeye başladılar. Sahildeki binalardan Rum kadınlar kafamıza

saksı atıyor, yol kenarına birikmiş kabadayılar bıçak ve baltalarla üstümüze saldırıyorlardı. Birçok kişi öldürüldü, talebe arkadaşlarımız da yaralandılar. Tüm sahil bize küfrediyordu.

Akşama doğru işgal donanmasıyla gelen bir nakliye gemisinin ambarına attılar hepimizi. İki gün orada kaldık. Konsoloslar ile Müftü Rahmetullah Efendi gemiye geldi. Uzun konuşmalardan sonra bizi bir akşam saldılar."

HATIRALARIMIN MEKANI OKULMUDUR

"... Tüm Punta semti (şimdiki Alsancak) çılgın gibi eğleniyordu. Binlerce kişi yollarda hora tepiyordu. Yollarda bizi durdurup sürekli "Zito" (Yaşa) diye bağırttılar. Sonunda Konak'a güçlükle gelip arkadaşım Şinasi'nin Beyler Sokağı'ndaki yüksek duvarlar arkasındaki bahçeli evine sığındık. Bahçede toplandık. Uzun süre bizi evin içine almadılar. Sonra içeri girdiğimizde tüm mahallenin kadınlarının eve dolmuş olduğunu ve ağlaştıklarını gördüm.

BİZİM ŞANLI OKULUMUZ

Geceyi orada geçirdik. Sabah okula geldiğimde tatil edilmiş olduğunu görünce hemen babamın yanına, Bayındır'a kaçtım. Yunan işgali boyunca üç yıl orada gazete sattım.

Bu anılarımın geçtiği okuluma 1947 yılında Müdür tayin edilmem en büyük gururumdur. Atatürk Lisesi'nin önündeki caddeden geçerken bile heyecanımı zapt edemem."

Enver Demir'in anlatımına göre Atatürk Lisesi 1888 yılında beş yıllık İdadi Mektebi olarak 120 öğrenci ile derslere başlamıştı. 1890 yılında yedi senelik İdadi oldu. Emrullah Efendi'nin Milli Eğitim Vekilliği zamanında, 29

UNUTULMAZ LİSE MARŞI

Enver Demir, söyleşimizin sonunda Süleyman Sıddık tarafından güftesi yazılan ve Ahmed Adnan Saygun tarafından bestelenen Atatürk Lisesi Marşı'nı okudu:

Bizim kalbimiz ilim ateşiyle doludur
Biz merbutuz gönülünden sevgili liseimize
Bugün tuttuğumuz yol inkılap yoludur
Yarının ümitleri, genç nesil derler bize
Bize iman veriyor hür vatani hür sesi
Ebediyen var olsun İzmir Erkek Lisesi
Nurlu mefkuremize lise hayat veriyor
İlim bizim aşkımız Türklük bizim şanıamız
Gideceğimiz yolu Gazi gösteriyor
Yaşasın Türk milleti, yaşasın vatanımız
Bize iman veriyor hür vatani hür sesi
Ebediyen var olsun İzmir Erkek Lisesi

Ekim 1910 tarihinde Sultani, yani lise haline getirildi. Yunan işgali esnasında bina zorla Adliye binası olmuştu.

9 Eylül 1922'de Yunanlılar İzmir'den kapı dışarı edildikten sonra, okul şimdiki binasına taşındı ve Ekim 1922'de öğrenime başladı. 1922-1923 öğrenim yılı sonunda sultanilerin ismi lise oldu ve bu kez okulun ismi İzmir Erkek Lisesi, daha sonra İzmir Birinci Erkek Lisesi haline geldi. 1932 yılında Atatürk liseyi ziyaret etti ve 1942 yılında liseyi ziyaret eden ve gördüklerinden memnun olan İsmet İnönü, Ankara'ya dönüşünde telgrafla okulun adını İzmir Atatürk Lisesi'ne çevirdi.

Bu lisede 1947-1967 yılları arasında tam 20 yıl hizmet eden Enver Demir ise yaşamını bize şöyle anlattı:

"... 1903'te Bursa Yenişehir'de doğdum. Tahsilim Bayındır İlkokulu, İzmir Sultanisi, işgalde üç yıl Bayındır'da ikamet, İzmir Karşıyaka İlk Öğretmen Okulu, sonra İstanbul Orta Öğretmen Okulu Edebiyat Bölümü, İstanbul Üniversitesi ile Orta Öğretmen Okulu Felsefe Bölümü şeklinde devam etti. Bu iki yüksek okuldan 1927'de mezun oldum.

Hizmet hayatım, 19 Aralık 1927'de Konya Erkek Lisesi, Konya Öğretmen Okulu, Adana, Balıkesir, Kütahya'da Felsefe öğretmenliği, lise ve Milli Eğitim müdürlükleri şeklinde sürdü. 1942'de şimdiki ismi Namık Kemal Lisesi olan İzmir İnönü Lisesi Müdürlüğüne tayin oldum. Oradan 1947'de Atatürk Lisesine müdür oldum. 20 sene sonra oradan emekli olup yeni açılan Fatih Lisesi'nin ilk müdürü olarak orada 4 yıl çalıştım. Sonra Eğitim Müşaviri olarak 17 yıl daha Özel Fatih Lisesi'nde öğrencilerimize emek verdim."

ATATÜRK İLE KARŞILAŞMA

BİNLERCE öğrenci yetiştiren Enver Demir, milli eğitime 63 yıl aralıksız hizmet edip 1992'de vefat etti... En büyük hatırası ise 1932 yılında mezun olduğu okulda Atatürk ile karşılaşması oldu. Atatürk'ün İzmir Birinci Erkek Lisesi'ni 1932 yılında ziyareti esnasında rastlantı sonucu okuluna ziyarete gelmiş olan Felsefe öğretmenini, Atatürk ile tanıştırdılar.

Atatürk bir sınıfta bu okuldan mezun olmasının nasıl bir duygu olduğunu genç öğretmen Enver Demir'e öğrencilerin huzurunda sorar:

- Mezun olduğun Mektebi Sultani'nin günümüzdeki irtifa kazanışını nasıl değerlendiriyorsun?

- Paşam fevkalade bir yükseliş olmuş. Özellikle yeni Türk alfabesi ile yapılan

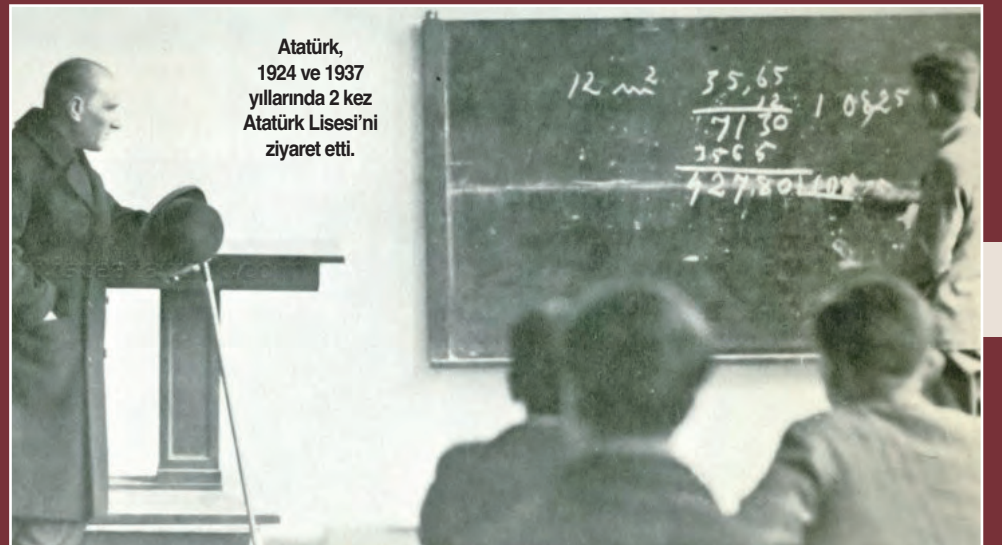
tedrisat öğrencilerimizin muasır medeniyet seviyesine hızla çıkmasını sağlayacaktır.

- Neden peki?

- Çünkü Paşam, ecnebilerle aynı alfabeyi kullanıyoruz. Bilimin getirdiklerini bizden saklayamayacaklar.

- Aferin. Okulunla neden gurur duymaktasın?

- Paşam bu okulda Ahmet Haşim Fransızca öğretmenini idi, yine Halit Ziya Uşaklıgil öğretmeni. Lisemizin ünlü mezunlarının başında Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Mustafa Necati, Vasıf Çınar gibi sizin de yakından tanıdığınız nice başarılı insan bulunmakta. Gurur duymakta haklıyım. Atatürk bundan sonra yanıtlarımı çok beğendi ve beni takdir etti ve sınıftaki matematik dersini izlemeye başladı."

Atatürk,
1924 ve 1937
yıllarında 2 kez
Atatürk Lisesi'ni
ziyaret etti.

ATATÜRK, CUMHURİYET VE CUMHURİYET KADINI

Kadın Hakları'na sahip çıkmak, Atatürk'ün de bize vasiyetidir. 'Çağdaş Türk Kadını', dünyada hak ettiği yerini alırken, onunla tüm Türk milleti gurur duyacaktır. 'Çağdaş eş, Çağdaş ana' Atatürk'ün vasiyeti değil miydi bizlere?

TÜRK kadınının günümüzdeki kazanımları, Atatürk ve devrim arkadaşlarının mücadelesi sonucu elde edilmiş birer "Cumhuriyet" kazanımıdır. Ancak Atatürk, "Dünyada hiçbir milletin kadını 'Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar emek gösterdim' diyemez" demiştir.

Atatürk'ün yukarıdaki sözünde belirttiği Türk kadınının mücadelesini incelemeyen, "Türk Kadın Hakları"nın kazanımını anlamamız mümkün değildir. Mustafa Kemal, Anadolu kadınına gerçekten ne kadar tanıyordu? O'na nasıl bir görev ve nasıl bir gelecek vaat ediyordu? O'nun Türk kadını hakkında söylediklerini ve düşündüklerini sırayla önce sözlerinden sonra da eylemlerinden izleyelim.

Önyüzbaşı Mustafa Kemal, ileride 'Kurtuluş Savaşı'nda omuz omuza çarpışacağı ve çok güvendiği Türk insanı için 1905 yılında söylediği sözler ile araştırmamıza başlayalım: "...Kılık kıyafetimize kadar, her şeyimizde batılılara uymalıyız. Emin olunuz ki bunların hepsi bir gün olacaktır."

1907 yılında, Bulgar Türkoloğu İvan Manolof, Selanik'te Mustafa Kemal'in Türk devrimine ait düşüncelerini dinlemiştir. Mustafa Kemal, Manolof'a kafasında tasarladığı Türkiye'yi şöyle anlatmıştır: "Bir gün gelecek, ben hayal zannettiğiniz bütün bu devrimleri başaracağım. Ait olduğum millet, bana inanacaktır. Düşündüklerim hiçbir demagoji ürünü değildir. Bu millet, gerçeği görünce arkasında tereddütsüz yürür. Dava uğrunda ölmesini bilir. Saltanat, yıkılmalıdır. Devlet yapısı, uygun bir unsura dayanmalıdır. Din ve devlet birbirinden ayrılmalı, doğu medeniyetinden benliğimizi sıyırarak batı medeniyetine aktarılmalıdır. Kadın ve erkek arasındaki farkları silerek yeni bir sosyal düzen kurmalıyız. Batı medeniyetine girebilmemize engel olan yazıyı atarak, Latin kökünden bir alfabe seçmeli, kılık kıyafetimize kadar, her şeyimizde batılılara uymalıyız. Emin olunuz ki, bunların hepsi bir gün olacaktır."

'KENDİNİZE Mİ GÜVENEMİYORSUNUZ?'

Doğu cephesi komutanı Mustafa Kemal Paşa, 22 Kasım 1916 tarihinde kurmay başkanı ile Türk kadınının sorunlarını tartışıyor, kadınların iyi yetiştirilmesinin topluma sağlayacağı yararları, çalışma yaşamında kadına da yer verilmesi gibi hususları vurguluyordu. Kadınların örtünmesinin kalkması ve sosyal hayatımızın düzeltilmesi hakkındaki o güne ait konuşmalarının notunu Yaver Şükrü Tezer şöyle tutmuştur; "hayatı bilen anneler yetiştirmek; kadınlara serbestisini vermek; kadınlarla beraber olmak; erkeklerin ahlaki, fikirleri, hissiyatı üzerinde etkendir."

Karlsbad'a tedavi için giden Mustafa Kemal'in Türk kadını hakkındaki düşünce ve özlere, 6 Haziran 1918 tarihli günlüğünde şöyle yer almıştır: "Türk kadınının Batılı kadınlar gibi toplumda yerini alması lüzumludur. Kadınlar konusunda cesur olalım. Vesveseyi bırakalım. Onların beyinlerini ciddi bilim ve fenle süsleyelim. Şeref ve haysiyet sahibi olmalarına birinci derecede önem verelim."

Yıl 1921, Yunan askerleri kendinden emin bir şekilde Sakarya'ya doğru ilerlemektedir. Cepheden gelen top sesleri Ankara'dan duyulmakta ve 'Büyük Millet Meclisi'nin Kayseri'ye taşınması düşünülmekteydi. O karamsar ve endişeli günlerde, kendinden çok emin olan Gazi Mustafa Kemal, sanki savaş yokmuş gibi Türk insanına verilecek 'Milli Terbiye'nin esaslarını belirleyecek 'Öğretmenler Birliği'ni Ankara'da toplamıştır.

Buna benzer başka bir örneği de anımsayalım. Kurtuluş Savaşı yeni bitmiş, Lozan Barış Antlaşması'nın henüz imzalanmadığı günlerdi. 17 Kasım 1922 günü, bu şartlar altında bile, Gazi, 'Öğretmenler Birliği'nin toplantısını Ankara'da gerçekleştirir. Bu toplantıya sadece üç kadın öğretmen katılır ve ön sıraya otururlar. Toplantıda erkek öğretmenler, kadın öğretmenlerle aralarında birkaç sıra boş bırakmışlardır.

Ertesi gün, Meclis'teki bazı milletvekillerine Gazi şöyle çıkışır; "Fakat onları niçin ayrı sıralara oturtunuz? Siz kendinize mi güvenemiyorsunuz? Yoksa Türk kadınının faziletine mi? Bir daha öyle ayrılık görmeyeyim. Anlaşıldı mı?"

Bu çalışmalar, Atatürk'ün eğitime verdiği önemi gösterdiği gibi, kadınların eğitimini savaş içinde bile düşündüğünü ortaya koymaktadır.

İZMİR KADINLAR KONGRESİ

2 Şubat 1923 günü, Türkiye İktisat Kongresi'nin yapılacağı binada gerçekleşen bu toplantıda; Gazi, eşi Latife Hanım'ı, İzmirli kadınlara tanıştırmış ve devam eden Lozan konusunda bilgi vermiştir. Katılanların çoğunluğunun kadın oluşu nedeniyle, bu toplantı "Kadınlar Kongresi"

olarak da anılmaktadır. Gazi, İzmirli kadınlara toplantıda şöyle seslenmiştir: "Yaşamak demek; faaliyet demektir. Bundan dolayı bir toplumun bir organı harekette bulunurken diğer organı duruyorsa o toplum felç olmuştur. Bir toplumun hayatta çalışması ve başarılı olması için çalışmanın ve başarılı olabilmenin bağlı olduğu bütün nedenleri ve şartları kabul etmesi gerekir. Bundan dolayı bizim toplumumuz için ilim ve fen gerekli ise bunları aynı derecede hem erkek ve hem de kadınlarımızın kazanmaları gerekir. Bilinir ki, her alan ve aşamada olduğu gibi hayatın da görev paylaşımı vardır. Bu genel görevlerin paylaşımı arasında, kadınlar kendilerine ait olan görevleri yapacakları gibi aynı zamanda toplumun refahı, mutluluğu için gerekli olan bütün işlere de gireceklerdir. Kadının ev görevleri en ufak ve önemsiz görevidir."

Atatürk, devrim ve ilkelerinin korunup geliştirilmesinde toplumu çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmada Türk kadınının zekâsına, azmine, çalışkanlığına ve özverisine daima güvenmiştir. O'nun için çağdaş bir kadın tipinin yaratılmasında büyük bir çaba harcamıştır. Bu nedenle, 17 Şubat 1926 tarihinde, kadını karanlıklara gömen şeriat kanunlarının kaldırılarak kadına eşi ile beraber insanca yaşam olanaklarını sağlayan 'Medeni Kanun' kabul edilmiştir.

Atatürk, acaba 'Medeni Kanunu'nu gerçekleştirdiği yıl olan 1926 yılında mı düşünmüştür? Bunun yanıtını, onun kadın hakları konusunda yaptığı tüm sözlerinde görmüştük. Mustafa Kemal'in 'Medeni Kanun' ile ilgili tatbikata dönük düşüncelerini 29 Ocak 1923 tarihinde, Uşakzade Köşkü'nde Latife Hanım'la kıyılan nikâhlarında bulabiliriz.

'PEÇE BİZİ DAHA ÇOK BOZMADAN'

1913 yılında, Yarbay Mustafa Kemal, Ateşemiliter olarak bulunduğu Sofya'da Madam Hildegart Christianus'tan Almanca ders almıştır. Yarbay Mustafa Kemal, Madam Christianus'la Türk kadını hakkında birçok konuşma yapmış ve özlemine şöyle dile getirmiştir; "Kadınlarımız yüzlerini açmalı, erkeklerle eşit koşullarda Avrupa'daki hem cinsleri gibi yaşamalıdır."

Kadınlarımız, Avrupalı hem cinsleri gibi yaşamak için hiç boş durmamış, elinden geldiği kadar mücadele vermişlerdir. Mükerrer Belkıs Hanım'ın 1913 yılındaki feryadını dinleyelim:

"Peçe bizi daha çok bozmadan, biz onu bozalım, yırtalım, çiğneyelim. Menfaatlerimizi kıran, duygularımıza aykırı, bizde masumiyet bırakmayan ve hiçbir yararı olmayan o peçeyi, yüzümüze örttüğümüz o siyah örtüyü kaldıralım. Artık bu gerçeği anlamak zamanı gelmiştir. Cansız, kansız olmayalım... Onu yırtacak kadar, ellerimizde güç yok mu yoksa? Yazık! Yazık!"

1918 yılında, İstanbul hükümeti, kadınların kılık kıyafetiyle ilgili şu bildiriye yayınlamıştır: "Kadın çarşafı eteklerinin, âşık kemiğine varacak hizadan kısa olmaması gerekir. Bu buyruğu dinlemeyenler merkez kumandanlığına götürülecekler, cezalandırılacaklardır."

Bildiriye uymayan kadınların adlarının basında yayınlanması üzerine, Mustafa Kemal şunları söyler: "...İstanbul'da süpürge çöpünden ekmek yediriliyor; asker kaçakları dağlarda serbest dolaşıyor; bütün bunlara bakılmıyor bu yürekler acısını önleyecek tedbirler alınmıyor da, birkaç çaresiz kadının, yok eteği âşık kemiğinden yukarı imiş, yok aşağı imiş, başkentin koskoca merkez kumandanlığı bununla uğraştırılıyor... Bu

uygarlık asrında, bu doğru yoldan sapmaya izin verilir mi efendim?"

Mustafa Kemal'in Karlsbad'ta tedavisi sürerken, devrin ileri gelenlerinden kadınlı erkekli kalabalık bir grup Karlsbad'a gelmişlerdir. Bu grubun içinde Hüseyin Cahit Yalçın ve Cemal Paşa'nın eşi de varmış. Mustafa Kemal, yapılan bir gece toplantısında, ortaya Türk kadınının hürriyeti konusunu ortaya atmıştır. Karlsbad'ta yapılan tartışmaları, Mustafa Kemal'in 6 Haziran 1918 tarihli hatıra defterine şöyle yansıtmıştır: "Geç vakit otele döndüm. Bu akşamki konuşmalarımızı buraya geçiriyorum. Efendim, önce kadınlarımızı okutmali, sağlam bir kültür, sağlam bir anlayış sahibi yaptıktan sonra hürriyetlerini vermeliyiz. Yok, önce peçeyi kaldırmalı, sonra çarşafın eteğini biraz kısaltmalı imişiz. Oysa toplulukta bulunan kadınlarımız Avrupalı kılığında idiler. Ben insan değil miyim? Hür yaşamak, medeni insanlar gibi yaşamak hakkım değil mi? Bir sürü geri kafaların keyfini bekleyecek miyim? Hayır. Ben iktidara geldiğim gün bu işi bir anda düzeltereğim."

KIYAFET DEVRİMİ VE KADINLAR

Gazi, 28 Ağustos 1925 tarihinde, 'Şapka ve Kıyafet Devrimi' için İnebolu'ya gitmiştir. Yolculuğum sırasında köylerde değil, özellikle kasaba ve şehirlerde kadın arkadaşlarımızın yüzlerini ve gözlerini çok kalın ve özenle kapatmakta olduklarını gördüm diyen Gazi, sözlerine şöyle devam etmiştir: "Gezilerim sırasında köylerde değil özellikle kasaba ve şehirlerde kadın arkadaşlarımızın yüzlerini ve gözlerini çok sıkı ve özenle kapatmakta olduklarını gördüm. Özellikle bu sıcak

mevsimde bu durumun kendileri için mutlaka işkence ve ıstırap nedeni olduğunu tahmin ediyorum. Erkek arkadaşlar bu biraz bizim bencilliğimizin eseridir. Çok namuslu ve dikkatli olduğumuzun gereğidir. Fakat saygıdeğer arkadaşlar, kadınlarımız da, bizim gibi anlayışlı ve düşünceli insanlardır. Onlara ahlakla ilgili kutsal kavramları aşılacak, milli ahlakımızı anlatmak ve onların beynini ışıkla, temizlikle donatmak esasları üzerinde bulunduktan sonra fazla bencilliğe gerek kalmaz. Onlar yüzlerini dünyaya gösterebilirler. Ve gözleriyle dünyayı dikkatle görebilirler. Bunda korkulacak bir şey yoktur."

Gazi, 30 Ağustos 1925 günü, Kastamonululara 'Şapka ve Kıyafet Devrimi' konulu yaptığı konuşmada kadınlara şöyle hitap eder: "Bir sosyal toplum, bir millet erkek ve kadın denilen iki cins insandan oluşmuştur. Kabul edilebilir mi ki, bir kitlenin bir parçasını yükseltirelim. Diğerini görmezlikten gelelim de, kitlenin tamamı yükselebilir mi? Olabilir mi ki, bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça diğer kısmı göklere yükselebilir? Şüphe yok, yükselme adımları, dediğim gibi iki cins tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve yükselme ve yenilenme alanında birlikte aşama kaydetmek gereklidir. Böyle olursa inkılâp başarılı olur. Mutlulukla gözle görülmektedir ki, bugünkü hareketimiz gerçek amaca yaklaşmaktadır. Her halde daha korkusuz olmak gerektiği açıktır." ifadeleriyle dile getirmiştir. Atatürk'e göre, toplumu kaldırmak istiyorsak, kadını çalışmalarımıza ortak etmek, sosyal hayatımızı onunla birlikte yürütmek, ekonomik hayatta ortağımız, arkadaşımız yapmak zorundayız."

Gazi, Kastamonu'da yaptığı bu konuşmaya şöyle devam eder: "Bazı yerlerde kadınlar görüyorum ki, başına bir bez veya bir peştemal veya buna benzer bir şeyler atarak yüzünü gözünü gizler ve yanından geçen erkeklere karşı ya arkasını çevirir veya yere oturarak yumulur. Bu davranışın anlam ve işareti nedir? Efendiler, medeni bir milletin anası, millet kızı bu garip şekle, bu ilkel duruma girer mi? Bu durum milleti çok gülünç gösteren bir görüntüdür. Derhal düzeltilmesi gereklidir."

Gazi, İzmir'de 2 Şubat 1923 günü kadınlara yaptığı konuşmada: "Kasaba ve şehirlerde yabancıların dikkati en çok örtünme şekli üzerinde duruyor. Buna bakanlar kadınlarımızın hiçbir şey görmediklerini sanıyorlar. Bununla beraber dinin gereği olan örtünme, kısaca ifade etmem gerekirse, denebilir ki kadınların sıkıntısını gerektirmeyecek ve terbiyelere aykırı olmayacak basit şekilde olmalıdır. Örtünme şekli kadını hayatından, varlığından ayıracak bir şekilde olmamalıdır. Bu konuda son söz olarak diyorum ki, bizi analarımızın adam etmesi lâzım idi. Onlar edebildikleri kadar etmişlerdir. Fakat bugünkü seviyemiz, bugünkü temel ihtiyaçlar için yetersizdir. Başka anlayışta, başka olgunlukta adamlara gerek vardır. Bunları yetiştirecek olan bundan sonraki annelerdir."

Kadınların giysilerinin değişmesinden çekinenlere Gazi şöyle konuşmuştur: "Arkadaşlar, korkmayınız, bu gidiş zorunludur. Bu zorunluluk bizi yüksek ve önemli bir sonuca ulaştırıyor. İsterseniz bildiriyim ki, bu kadar yüksek ve önemli bir sonuca varmak için, gerekirse bazı kurbanlar da verelim... Önemle uyarıyorum ki, bu durumun korunmasında inat ve bağınazlık, hepimizi her an kurbanlık koyun olma alışkanlığından kurtaramaz."

Bizim kadınlarımız, bazı yerlerde Avrupa kadınlarını bile övgüye sevk edecek kadar ilerlemişlerdir ve eğer kadınlarımız yalnız bu yönü düşünür ve yalnız şıklıkta, zarafette Avrupa kadınlarını bile geçmeyi amaç kabul ederse kadınlık hayatında, dolayısıyla bütün milletin hayatında varmak istediğimiz mutlu devrime ulaşmakta kolaylık sağlayamayız diyen Gazi, sözlerine şöyle devam eder: "Kadınlık meselesinde dış görünüş ve kıyafet ikinci derecededir."

Asıl mücadele alanı, kadınlarımız için görünüş ve kıyafette başarıdan daha çok, asıl başarılı olunması gereken alan ışıkla, kültürle, gerçek faziletle süslenmek ve donanmaktır. Ben saygıdeğer hanımlarımızın Avrupalı kadınlardan daha aşağıda kalmayacak, tersine pek çok yönlerde onların üstüne çıkacak ışık ve kültürle donanacaklarına kesinlikle kuşku duymayan ve buna kesinlikle emin olanlardanım."

Bizim dinimiz hiçbir vakit kadınların erkeklerden geri kalmasının talep etmemiştir. Allah'ın emrettiği şey, erkek ve kadının beraber olarak ilim ve bilgiyi kazanmasıdır, diyen Atatürk, konuşması şöyle tamamlar: "Kadın ve erkek bu ilim ve bilgiyi kazanmalıdır. Kadın ve erkek bu ilim ve bilgiyi aramak ve nerede bulursa oraya gitmek ve onunla donanmak mecburiyetindedir. İslâm ve Türk tarihi tetkik edilirse görülür ki, bugün kendimizi bir türlü kayıtlarla bağlı zannettiğimiz şeyler yoktur. Türk sosyal hayatında kadınlar ilim ve bilgi yönünden ve diğer hususlarda erkeklerden asla geri kalmamışlardır. Belki daha ileri gitmişlerdir."

76 YILDA TÜRK KADINININ GELDİĞİ NOKTA VE SONUÇ:

GÜNÜMÜZDE kadınının eğitimden aldığı payı ve siyasal yaşamdaki biçilen rolünü yukarıda verilen çarpıcı rakamlarla izledik. Erkek hâkimiyeti olan ülkemizde -ki Atatürk'ün hiç arzulamadığı bir rol- eğitimsiz kadının iş hayatındaki yerine de bir bakalım. Bugün, yukarıdaki verilerin daha da düştüğü bilinen bir gerçektir. Oysaki Atatürk, Türk kadını için: "Daha selametle ve daha dürüst olarak yürüyeceğimiz yol vardır. Bu yol Büyük Türk kadını; çalışma hayatında birlikte olmak, hayatımızı onunla birlikte yürütmek, ilmi, ahlakî, toplumsal ve

iktisadi hayatta erkeğin ortağı, arkadaşı, yardımcısı ve destekçisi yapmak yoludur" demiştir. Atatürk'ün bu sözlerine karşın 'Atatürk, Cumhuriyet ve Kadın' adlı makalemde son sözüm şudur:

Günümüz Türk kadınının asli görevi, atalarının, yüz yıllarca emek vererek kazandığı 'Kadın Hakları'na sahip çıkmak, Atatürk'ün de bize vasiyetidir. 'Çağdaş Türk Kadını', dünyada hak ettiği yerini alırken, onunla tüm Türk milleti gurur duyacaktır. 'Çağdaş eş, çağdaş ana' Atatürk'ün vasiyeti değil miydi bizlere?

İLK KADIN MİLLETVEKİLLERİMİZ

KADINLARA verilen siyasal hakların en önemlisi olan 'Milletvekili Seçme Hakkı'dır. 5 Aralık 1934 gün ve 2599 sayılı yasanın 10. maddesiyle, 22 yaşını bitiren kadın-erkek her Türk'e milletvekili seçme hakkı verilmiştir. Aynı yasanın 11. maddesiyle de, otuz yaşını bitiren kadın-erkek her Türk, 'Milletvekili Seçilebilme Hakkı'na kavuşmuştur. 191 milletvekilinin imzasıyla teklif edilen 'Kadınların Milletvekili Seçilme Hakları'; meclise katılan 317 milletvekilinden 258'inin olumlu, 58'inin çekimser ve 6'sının boş oyuyla kabul edilmiştir.

1935 yılında yapılan ilk genel seçimde de 18 kadın milletvekili Türkiye Büyük Millet

Meclisi'ne girmiştir. Atatürk'ün istemiyle, yörelerinin öncü kadınları olarak seçilen ilk kadın milletvekilleri şunlardır:

Mebrure Gönenç (Afyon), Satı Çırpan (Ankara), Şükran Örsbaşıoğlu (Antalya), Sabiha Gökçül (Balıkesir), Şekihe İnşel (Bursa), Hatice Özgünar (Çankırı), Huriye Önüz (Diyarbakır), Fatma Memuk (Edirne), Nahiye Ergücü (Erzurum), Fakihe Öymen (İstanbul), Benel Nevzat Arıman (İzmir), Ferruh Gürgüp (Kayseri), Behire Morova (Konya), Mehri Pektaş (Malatya), Meliha Ulaş (Samsun), Esmâ Nayman (Seyhan), Sabiha Gökay (Sivas), Semiha Hızal (Trabzon).

1918 BİLDİRİSİ VE ATA'NIN TEPKİSİ

1918 yılında, İstanbul hükümeti, kadınların kılık kıyafetiyle ilgili şu bildiriye yayınlamıştır: "Kadın çarşafı eteklerinin, âşık kemiğine varacak hizadan kısa olmaması gerekir. Bu buyruğu dinlemeyenler merkez kumandanlığına götürülecekler, cezalandırılacaklardır." Bildiriye uymayan kadınların adlarının basında yayınlanması üzerine, Mustafa Kemal şunları söyler: "...İstanbul'da

süpürge çöpünden ekmek yediriliyor; asker kaçakları dağlarda serbest dolaşiyor; bütün bunlara bakılmıyor bu yürekler acısını önleyecek tedbirler alınmıyor da, birkaç çaresiz kadının, yok eteği âşık kemiğinden yukarı imiş, yok aşağı imiş, başkentten koskoca merkez kumandanlığı bununla uğraştırılıyor... Bu uygarlık asrında, bu doğru yoldan sapmaya izin verilir mi efendim?"

CUMHURİYET'İN 99. YILI KUTLU OLSUN

İZMİRSPOR KULÜBÜ YÖNETİM KURULU

YAŞASIN DEMOKRASİ YAŞASIN CUMHURİYET!

Tunç SOYER

İzmir Büyükşehir
Belediye Başkanı

SAVAŞLAR ve işgallerle, güçlülerin zayıflara zulmüyle yazılan insanlık tarihinin karanlık döngüsü, bundan 100 yıl önce bu topraklarda kırıldı. Ekonomik ve askeri gücü arkalarına alarak yeni sömürgeler kurmak hayalindeki istilacılar ilk yenilgiyi burada tattı.

Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde verilen tarihin en onurlu direnişi güçlülerin değil haklıların zaferiyle sonuçlandı.

Atatürk sadece bir askeri deha değildi. Çağının çok ötesinde bir liderdi. Halkının kaderine yön verecek yönetim şeklini daha Kurtuluş Savaşı yıllarında belirlemişti. Hedef Cumhuriyet'ti.

Ve savaştan bir yıl sonra zafere anlam katan o büyük adım atıldı. 29 Ekim 1923'te Türkiye Cumhuriyeti kuruldu.

Cumhuriyet, Türk halkı için sıradan kavram değildir.

Ömrünü halkının istiklaline, bağımsızlığına ve özgürlüğüne adanmış bir neslin, canı ve kanı pahasına kazanıp bizlere bıraktığı en değerli mirastır Cumhuriyet.

Halkın egemenliğidir. İnsan onuruna yakışan çağdaş demokrasinin temel taşıdır.

Egemenliği ulusa teslim eden yönetim şeklinin adıdır Cumhuriyet.

Kimstesizlerin kimsesidir.

Cumhuriyet, kibirli ve hak tanımaz emperyalistlere karşı kazandığımız görkemli zaferdir.

Anadolu halkı kendi kaderini tayin edemez, batılı sömürgecilerin himayesi olmadan çağdaş bir toplum olamaz diye düşünen mandacılar ve yerli işbirlikçilerine verilmiş en güzel cevaptır.

Cumhuriyet, ülkenin anahtarını işgalcilere elleriyle sunan, sonra da bir gün onların gemileriyle kaçıp giden teslimiyetçilere rağmen, bu toprakları canı pahasına kurtaran yurtsever Anadolu evlatlarının eseridir.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği gibi "Cumhuriyet barışın tatlı güneşidir." Cumhuriyeti demokrasinin tatlı güneşiyle aydınlatacak olan ise bizleriz.

Cumhuriyetimizi tüm değerleriyle

ikinci yüzyılına taşımak, onu kurmak kadar önemlidir. Bunu başarmanın bir ayağı bayrağımızı, topraklarımızı ve bağımsızlığımızı korumaksa, diğer ayağı ise birbirimize iyilikle bağlanmak, toprağımızla, suyumuzla ve doğamızla uyum içinde yaşamaktır.

'GELECEĞİN TÜRKİYESİ'Nİ İNŞA EDİYORUZ'

İzmir olarak kurtuluş mücadelemize önderlik ettiğimiz gibi Cumhuriyetimizin korunmasına da önderlik edeceğiz. Bunu bizi biz yapan toplumsal değerlerimizi koruyarak başaracağız.

Ve her ne pahasına olursa olsun, Atamızın bizlere emanetini, Cumhuriyetimizi koruyacağız.

Seneye bu günlerde yüzüncü yılını kutlayacağımız Cumhuriyet'i çok daha güçlü kılacağız.

Bu kararlı duruşun ilk adımını Şubat 2023'te "Geleceğin Türkiye'si'ni inşa

ediyoruz" sloganıyla düzenleyeceğimiz İktisat Kongresi ile atacağız. İçinde bulunduğumuz ekonomik kriz ortamında bizden sonraki nesillere bugünün Türkiye'si'nden pozitif, onları aydınlatacak, onlara ilham verecek ve onlara yol gösterecek mesajlar vereceğiz.

Bu tarihsel sorumluluk ışığında topraklarımızın bereketini artıracamız, refahımızı büyütüp, adil bir şekilde paylaşacağız.

Geleceğe umutla, cesaretle bakacağız. Hedeflerimizle kararlılıkla yürüyeceğiz.

Cumhuriyet'in ikinci yüzyılında demokrasisi çok daha güçlü, çalışan, üreten ve hakça paylaşan bir Türkiye'yi el birliğiyle inşa edeceğiz.

Cumhuriyet'e hep beraber sahip çıkacağız.

Çünkü Cumhuriyet'te bağımsızlığımız var, egemenliğimiz var, geleceğimiz var.

**YAŞASIN DEMOKRASİ, YAŞASIN
CUMHURİYET!**

BÜTÜN TÜRK MİLLETİNİN EN BÜYÜK BAYRAMI

29 Ekim 1933'te Cumhuriyet'in 10. yılı görkemli kutlamalara sahne olmuştu. Atatürk'ün, "Eğer bayram kelimesi, bir milletin en yüksek eserlerinin devrettiği günlere de alem oluyorsa 'bütün Türk milletinin en büyük bayramı' demekle tereddüt etmeyiz" diye ifade ettiği Cumhuriyet Bayramı artarak devam eden coşkuyla kutlanmalıdır

CUMHURİYETİMİZİN ilanının 100.yılı'nın eşliğindeyiz.

İnsanlığın ortaya çıkışından beri aslında siyasi otoriteler, kendileri ve toplum için özel ve anlamlı olan bazı günleri belirleyerek, birlikteliklerini pekiştirmeye çalışmışlardır. 1789'dan itibaren de önce Fransa'da sonra da birçok Avrupa devletinde önem verilen, milli birlik ve beraberliği sağlayan "milli bayramlara" bizde de önem verilmiş ve yeni genç cumhuriyetin ulusal bayramları belirlenmiştir. Yani yeni kurulan devlet, toplumu ortak bir paydada birleştirmenin ana unsuru olarak bu bayramları görmüştür.

Osmanlı Devleti'nde milli bayramlara ancak II. Meşrutiyet döneminde, İttihat ve Terakki Hükümetleri zamanında önem verilmeye başlanmıştı. Tarkan Zafer Tunaya hocanın da dediği gibi "Cumhuriyetin laboratuvarı" olarak kabul edilen bu dönemde, ayrışmayı önleyip halkı birlik beraberlik içinde tutmayı amaçlayan hükümetlerin en önemli işlerinden biri; Meşrutiyet'in ilan edildiği 10 Temmuz'u yani

miladi 23 Temmuz gününü "iyd-i milli" yani "milli bayram" olarak kutlamaya başlamak olmuştu.

Yani birilerinin dediği gibi 1930'lu yıllardaki milli bayramların hiçbirinin kökeni 1930'lu yılların "faşist-baskıcı" yönetim tarzına dayanmamaktadır. Tam tersi Fransız Devrimi'nden itibaren ortaya çıkan "çağdaş vatan" kavramına dayanan "ulus devlet" yapısının gerekliliklerindendi bu bayramlar. Nitekim II. Meşrutiyet ile başlayan bu milli bayram süreçlerine Cumhuriyet'in ilanı ve yeni bir devletin kurulmasıyla daha da önem verilmişti. TBMM'nin açıldığı 23 Nisan'ın 1921 yılındaki ilk yıldönümü, Cumhuriyetin ilanı edildiği 29 Ekim'in 1924 yılındaki ilk yıl dönümleri ardından yeni devlet için önemli olan tüm bu günler 1925 yılında resmi bayram ilan edilecekti.

MİLLİ BİRLİK VE BERABERLİK

Bunda tek amaç vardı. Bu bayramlarla; bir toplumun ortak üstün değerlerinin ve davranış ölçülerinin bireylerce bilinçli olarak

gerekçeleriyle birlikte benimsenmesi ve yeni kuşaklara aktarılması amaçlanmaktaydı. Ayrıca bu yönüyle bayramlar, toplum yaşamının temel alanlarının kurumsallaşmasını ve sağlanmasını sağlamaktaydı. Toplumsal bütünleşme ve dayanışma ortamını da pekiştiren milli bayramlar sayesinde milli birlik ve beraberlik de sağlanmaktaydı.

Daha 1925 yılında Cumhuriyetin "milli bayram" olarak ilan edildiği kanunun gerekçesinde aynen; "her milletin kendisi için milli bayram olarak tek bir gün kabul ettiği, o günün memleket içinde ve dışında yabancı elçiliklerde kutlandığı, bu günün Fransa'da 14 Temmuz, Amerika'da 24 Temmuz olduğu, Türkiye Cumhuriyeti için de bu günün, Cumhuriyet'in ilan edildiği gün olan 29 Ekim olarak kabul edilmesi gerektiği" vurgulanmıştı.

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk de aynı oturumda; "29 Ekim 1923'de Büyük Millet Meclisi'nin tarihi bir kararı ile Cumhuriyet'i ilan ettik. Eğer bayram kelimesi, bir milletin en yüksek eserlerinin devrettiği günlere de alem oluyorsa "bütün Türk milletinin en büyük bayramı" demekte tereddüt etmeyiz" diyerek bu bayrama ne kadar önem verdiğini göstermişti.

ATATÜRK'ÜN EN ÖNEMLİ ESERİ

Cumhuriyet, Atatürk'ün en önemli eseridir. 100. yılında Cumhuriyet'in yıldönümünün kapsamlı bir şekilde kutlanacağı ve Atatürk'ün bu eserinin öneminin halka çok daha gür bir sesle anlatılacağı ve anlatılması gerekliliği de

ortadır. Zira milli bayramlar ve bayramların 10. ve 50. yıldönümleri ne kadar önemliyse 100. yılı çok daha önemlidir.

Öncelikle şunu belirtmeliyim ki; "Atatürk Döneminde İzmir'de Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları" kitabımızda ortaya koyduğumuz gibi özellikle 1933'te Cumhuriyet'in 10. yıldönümüne özel önem verilmiş ve tüm yurttaki Cumhuriyet Bayramı'nın coşkuyla kutlanması için her türlü planlama yapılmıştır.

İZMİR YİNE ÖNCÜ

Devlet; onuncu yıl kutlama programını büyük bir titizlikle hazırlamış ve daha Ocak 1933'de İçişleri Bakanı tüm illere "10 yıllık durum tespiti" yazısı yazmış, ardından da CHF (Cumhuriyet Halk Fırkası) bir genelgeyle, bu yıl bayramın güçlü bir şekilde kutlanacağını tüm il başkanlarına bildirmişti. Bunun sonunda da 11 Haziran 1933 tarihli 2305 sayılı "Cumhuriyet'in ilanının Onuncu Yıl Donumu Kutlama Kanunu" çıkarılmış ve bir kutlama komisyonu oluşturulmuştu. Ardından da 16 Temmuz'da toplanan yüksek komisyon ise kutlamanın genel şekli ile vilayet, kaza, nahiy ve köylerde kurulacak komiteler için karar almıştı.

İzmir; bu konuda yine ilk sıradaydı ve daha Temmuz ayının 24'ünde kutlama komitesi oluşturulmuş ve başkanlığına da Vali Kazım (Dirik) Paşa getirilmişti. İlk toplantının yapıldığı bu günde komisyona Vali Kazım Paşa, Müstahkem Komutanı Hüseyin Hüsnü Paşa, CHF namına Tireli İsmail Hakkı, Belediye namına Başkan Vekili Eczacı Faik ve Maarif Müdür Vekili Hakkı Bey katılmıştı.

10. yıl kutlamasının değeri çok büyüktü ama bana göre en değerli yönü ülkede eskiden beri var olan "bayramlaşma yönteminin" değiştirilmesi olacaktı. İzmir'de 1933 yılına kadar tüm bayramlar tüm ülkede olduğu gibi halkın; devleti temsil eden hükümet binalarına yani devletin ayağına gelerek kutlanmaktaydı. 1933 ve sonrasında bu yöntem tüm ülkede değişmiş ve özel yapılan ve halka ait olan meydanlara toplanan halkın ayağına, devlet temsilcileri gelerek halkın bayramını kutlamaya başlamışlardır.

Nitekim 1933'te İzmir'de eskiden bayramlar Konak'ta Hükümet Konağı'nda yapılırken, artık bayramlaşma; Cumhuriyet Meydanı'nda bir sene önce dikilen Gazi Heykeline, devlet erkânının gelmesiyle yapılmıştı.

Yine 10. yılda ilk kez uygulanan, tüm illerde törenle alınan toprakların Ankara'ya gönderilmesi ve bu toprakların, Ankara Kızılay'da 1935 yılında yapılacak olan Güven Anıtı'nda kullanılması olmuştur. Böyle bir faaliyetin günümüzde de yapılmaması için hiçbir nedenin olmadığını düşünüyorum.

Son söz olarak; Milli BİRLİK ve BERABERLİK isteyen herkes, MİLLİ BAYRAMLARA önem vermek zorundadır. Cumhuriyetimizin 99. yılından 100. yılına ve daha nice yıldönümlerine daha güçlü bakabilmek adına, Cumhuriyet Bayramımızın yıldönümü devlet ve millet elele coşkulu bir şekilde kutlayarak tüm ülkede herkese Cumhuriyetin gücünü göstermeliyiz.

"Bütün Türk milletinin en büyük bayramı" herkese kutlu olsun.

Cumhuriyet'in 99. Yılı: CUMHURİYETİ YENİDEN HATIRLATMAK

Cumhuriyet, iktidarı meşru şekilde ele geçirenlerin, diğerlerine karşı dayatma yapması değil, onların farklı hayat ve anlayışlarına hukuki olarak saygı göstermesidir. O nedenle Cumhuriyet idaresi, tepeden inme olmasına rağmen, Türk halkının çoğu tarafından benimsenmiştir

CUMHUR ve Cumhuriyet kavramları, Şark İslam dünyasında yıllardır bilinen siyasi kavramlardır. Ancak, bu kavramların ne anlama geldiği tartışmalıdır. Her ikisi de sözcük olarak çok eskidir ama Avrupai mantıkta bir yönetim biçimi olarak Doğulular için yenidir ve bunlar tarafından doğru anlaşılmamıştır. Hatta yanlış anlaşılmıştır. Osmanlılar döneminde Venedik Cumhuriyeti ve Ceneviz Cumhuriyeti gibi siyasi kavramlar Osmanlı idarecilerince resmi olarak kullanıldı. Osmanlı terminolojisinde Amerika Birleşik Cumhuriyetleri, Sosyalist Şuralar Cumhuriyeti, Letonya Cumhuriyeti, Vilhanseatik (Hamburg, Bremen, Lübek) Cumhuriyeti, Leh Cumhuriyeti, Yediada Cumhuriyeti gibi tanımlamaları bulabiliriz. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında da Kafkas Cumhuriyetleri, Serbest Cumhuriyet Fırkası, Cumhuriyet Halk Fırkası gibi siyasi kavramlar Türkçe'de kullanıldı. Cumhuriyetin ilanından sonra, Halk Fırkası (Partisi), 1924'te Cumhuriyet sıfatını alarak Cumhuriyet Halk Fırkası haline geldi. 1924'te Cumhuriyet gazetesi kuruldu. Bütün bunlardan çıkarılan sonuç, cumhur ve cumhuriyet kelimelerinin Osmanlılar devrinde bilindiği ama bir idare şekli olarak içeriğinin yeterince bilinmediğidir. İsteyenlerin bu sözcüğü kendi amaçları için serbestçe kullanılmış olduğudur. Muhafazakârlar, cumhur ve cumhuriyet sözcüğünden Arapça olduğu için hoşlandılar ve büyük çoğunluğu bu sözcüğü benimsedi ama içerik olarak bu sözcükle kastedilen yönetim şeklini ne yazık ki özümsemediler.

HERKES İÇİN ADALET

İdare biçimi olarak cumhuriyet kavramı Şark dünyasına Batı'dan geldi. Sözcüğün anavatanı Avrupa, özellikle Fransa. Osmanlı döneminde bu kavramın içeriğinin çok az kişi tarafından bilindiğini sanıyorum. Fransa'dan Türkiye'ye gelen bu tür siyasi kavramlara İstanbul'da idareciler şüpheyle baktılar ve hatta anlamını bile öğrenmek istemediler. Osmanlı entelektüel kesimi, bir kısım subaylar hariç, bu kavrama o kadar uzaktı ki, cumhuriyet kavramı Osmanlı kamuoyunda doğru dürüst tartışılmadı bile. Nitekim bu ilgisizlik ve içeriğiyle ilgilenmeme, uzun süre devam etti. Nitekim Mustafa Kemal, cumhuriyeti ilan edeceği vakit, etrafındakilerin çoğunun bu kavram ve idare şeklinden haberdar olmadıkları bu ilgisizliğin ve şüphenin bir tezahürüydü. Kısacası bu kavramın yeni bir idare şekli olarak hayata geçirilmesinin Atatürk'ün şahsi gayret ve teşebbüsleriyle gerçekleşmiş olduğu görünüyor. Batı'dan alınan her kavram gibi, cumhuriyet de, Batı'dan Türkiye'ye gelirken, ne yazık ki Avrupa'da içerdiği gerçek içeriğinden çok şeyler kaybetti. Bu idare şeklini tatbik etmek isteyenler, bu kavramı Türkiye şartlarına uyarladı. Fransa'da kuşkusuz bu kavramın bir temeli mevcuttu.

Fransız tarihçi Jean-François Solnon, Atatürk'ün Fransız siyasal tarihini iyi bildiğini Fransız halkını ayaklandıran baskı ve şiddet rejiminden haberdar olduğunu ve Türkiye halkının da baskı ve şiddete maruz kaldığı zaman 'tanınmayan ve ayaklar

altına alınan haklarını savunmak için ayaklandığını' ifade ediyor. Bunun 'Türkiye halkının bir hak arama mücadelesi olduğunu' ima ediyor (Osmanlı İmparatorluğu ve Avrupa, s. 604). Geçekten de Türkiye'de cumhuriyet idaresinin kurulması, Türkiye halkının hak ve menfaatlerini gözetmeyen Sultanlık rejimine karşı meşru bir müdafaa olarak mı doğdu sorusunu akla getiriyor. Gerçekten Atatürk başta olmak üzere Türkiye'nin kurucularının çoğu, Cumhuriyet tipi hükümetin 'modern Türkiye için en iyi hükümet tipi olduğuna' inandılar ve halkın geniş kesimleri bu idare tipinin farkında olmasa bile, halk için belli avantajlar sağladığını kabul ettiler. Nitekim son Osmanlı resmi tarihçisi Abdurrahman Şeref Beyin, Mustafa Kemal'i bu konuda etkilediği belirtilir.

TÜRKİYE'YE ÖZGÜ LAİKLİK

Cumhuriyet yönetim şeklinin Sultanlık veya halifelikten farklı veya faydalı yönü nedir?

Mustafa Kemal'in ifadesine göre cumhuriyet bir ihtiyaçtan doğmuştur. TBMM kurulmasına rağmen devletin şekli belirlenmemiştir. Bu ihtiyacı gidermek için cumhuriyetin ilan edildiği ifade edilir. Milli mücadeleye katılan milliyetçiler, Sultan'a bağlıydılar ve hatalarına rağmen Osmanlı Sultanını hoş görüyorlardı. Mustafa Kemal, 1920 yılında cumhuriyetle ilgili ilk sinyali verdi. Bir demecinde Halk hükümetinin kurulacağından söz etti. Yürütme ve yasama yetkileri TBMM'nin çatısında toplandı. Özellikle Lozan görüşmelerine

hem Ankara hükümeti hem de İstanbul hükümeti çağrılınca, iki başlılık ortaya çıktı. Bu ikiliği kaldırmak için Sultanlıktan farklı bir rejimin gerekli olduğu anlaşıldı. Aslında Mustafa Kemal'in etrafındakilerin çoğu hala saltanata bağlıydılar. Bu durumda Sultanın şahsi hâkimiyetine son verilmesi gerekliliği ortaya çıktı. Cumhuriyetin ilk başarısı, Lozan'ı onaylamak oldu. Ünlü tarihçi müteveffa Bernard Lewis, Cumhuriyet'i 'geçmişten uzaklaşma' olarak tanımlıyor. Muhalifler özellikle muhafazakârlar, cumhuriyet tipi idareye tepki gösterdiler. Zira yeni hükümetin tamamen Batı'ya kayacağı ve Müslümanların İslam dünyasıyla olan irtibatını keseceğinden endişe ettiler. Böylelikle, Sultanlık ve İslami geçmişin tamamen silineceğinden korktular. Hâlbuki bu kadar korku ve endişeye gerek yoktu. İslam dinine ve kader anlayışına gerçekçi bir yorum getirildi. Fransa'daki laiklik teriminin içeriği benimsenmedi. Türkiye'ye özgü bir laik sistem kurulmaya çalışıldı. Devlet ve din işlerinin birbirinden tamamen ayrılması yerine, İslam dininin devlet kontrolüne alınması yolu tercih edildi. Mustafa Kemal, İslam dinine karşı değil, ama halkı yüzyıllardır sömüren cahil molla grubuna karşı çıkmıştı. Bu devrimler, gerçekçi ve pragmatik olduğu için, ulema ona tepki gösterdi. Mustafa Kemal, cumhuriyetle ilgili olarak verdiği demeçlerde, demokrasi, insanca yaşama, yüksek Türk kültürünün egemen kılınması, milletin refahı ve hükümet memurlarıyla halkı bütünleştirme vurgusu yaptı. Hükümet idarecilerinin ve Saray'ın milletten ayrı olmaması gerektiği ifade etti.

GERÇEK BİR DEVRİM

MUSTAFA Kemal ve ona destek veren çok az sayıdaki arkadaşı, Cumhuriyet rejiminin, halk için üç noktada daha avantajlı olduğunu fark ettiler. İlki, herkes için adalet. Adalet, aslında, Şark İslam dünyasında asırlardır bilinen bir kavram ama burada kastedilen adalet, seçtikleri temsilciler vasıtasıyla, belli bir zümrenin menfaatine olacak yasalar çıkarmak değil, aksine, 'toplumun tüm katmanlarının menfaatine olan adil yasalar' çıkarmaktı. Eğer halk tarafından seçilen temsilciler adil yasalar çıkarmazlarsa, bunları, seçimle, değiştirmek imkânı mümkün olabilecekti. Onlara göre, Osmanlı Sultanı ve Mebusan Meclisi, çıkardığı yasalarla kendini toplumun tüm katmanlarına karşı sorumlu hissetmiyor, Mebusan Meclisi, belki de belli bir zümrenin menfaatlerini koruyan yasalar çıkararak halkın menfaatlerini göz ardı ediyordu. Cumhuriyetin, Türk toplumuna kazandırmak istediği asli değer, yasama yetkisinin Osmanlı ailesinden ve Mebusan Meclisi'nden alınarak, halka karşı kendini daha sorumlu hissedenden TBMM'ye devretmesiydi. Yetkilerin Allah'tan aldıklarını iddia eden ve halka karşı sorumluluk hissetmeyen Sultan ve Halife ve onun etrafında oluşmuş bir güruhun veya belli bir zümrenin elinden yasa yapma yetkisinin, halkın oyuyla seçilen milletvekillerinden oluşan TBMM'ye devredilmesiydi. Cumhuriyet, halk egemenliğine dayalı yeni bir idare! Cumhuriyet gazetesi, cumhuriyeti halka öğretmek için şöyle bir slogan belirlemişti: 'memlekette halkın, halk tarafından, halk için idaresi'. Gerçekte bu söylemle, en ücra köşedeki halkın iradesi, yönetime katılıyor. Halk kendi idarecisini kendisi seçme hakkına sahip oluyordu. Nazari olarak, egemenliğin belli bir zümrenin veya ailenin elinden alınarak, Türkiye'de yaşayan bireylere bırakılması gerçekten bir devrimdi.

İkincisi, cumhuriyet ile 'ortak bir refahı' hedefledi. Osmanlı döneminde yapılan keyfilik ve kayırmacılığın veya belli bir zümrenin menfaati yerine, kamu yararı bilinci ilk plana alınacaktı. Cumhuriyet, Tanzimat ve Meşrutiyet

gibi modernleşme aşamalarının son halkası olarak sayılıyor, eşhas devletinden (Sultanlık), bir halk devletine geçiş olarak takdim ediliyordu. Nitekim Mustafa Kemal bir demecinde 'cumhuriyet, yüzyıllardan beri çekilen milli musibetlerin uyanıklığı ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir' demiştir. Üçüncüsü milli devlete dayalı Milli hâkimiyet esasına dayanan halk hükümetidir, Cumhuriyet. Kısacası iktidarın belli bir zümre eline tevarüsle geçmemesidir. Milletin irade ve hâkimiyetini belli bir zümrenin irsi şekilde temsil etmemesidir.

Demek ki halkı idare yetkisi, yüzyıllardır halkı istismar eden Osmanlı ailesinden ve halifeden alınıyor, halkın seçtiği temsilcilere devrediliyor. Saray ile Türk milleti arasındaki bu uyumsuzluk ve anlaşmazlık bu şekilde bertaraf edilmiş oluyordu. 14 Ekim 1925'te verdiği bir demeçte, Mustafa Kemal, Osmanlı idaresinin kötü yönlerini eleştiriyor: "Cumhuriyet ahlaki erdemle dayanan bir idaredir. Cumhuriyet, faziletli. Sultanlık korku ve tehdide dayanan bir idaredir.

Cumhuriyet idaresi faziletli ve namuskâr insanlar yetiştirir. Sultanlık, korkuya tehdide müstenit olduğu için, korkak, zellil, sefil, rezil insanlar yetiştirir" demiştir. Cumhuriyet, yetki dağıtımını (yasama-yürütme-yargı) esas alarak, anayasal parlamenter bir düzenin kurulmasını sağlıyor. Bu idare tarzının, yüksek ahlaki değerlere sahip insanlara yetiştireceği, çağdaş

uygarlık seviyesine çıkılacağı, akılcılığın ön plana alınacağı, tam bağımsızlığın gerçekleşeceği, sulhun egemen olacağı, laiklik ve idarede halk egemenliğini sağlayacağı ifade ediliyordu. Hükümet baskılarından uzak, bireylerin daha fazla özgürlüğe sahip olacakları ve daha iyi yaşayacakları bir hayat sağlamak hedeflendi. Bu noktada, Polonyalı iki seyyahın 1925'den sonra Ankara'daki gözlemlerini aktarmak isterim: Wanda Melcer Rutsowska ve Tadeusz Vetulani, cumhuriyetin asli hedefinin erdemli insan yetiştirmek olduğunu vurgularlar.

Gerçekten bu seyyahlar, Osmanlı devleti yıkılmadan önce İstanbul'u ziyaret etmişler ve İstanbul'da karşılaştıkları şahıslar hakkında hiç de olumlu intibalara ulaşmamışlardır. Hele biri, İstanbul'da bir adresi bulmak için on kişiye sormuş ama hiç birinden doğru-dürüst cevap alamamış! Aynı seyyah Cumhuriyet kurulduktan sonra Ankara'yı ziyaret ettiğinde Ankaralı insanların yabancılar karşı daha samimi ve dürüst davrandıklarını vurgular.

Onlara göre, Cumhuriyet, ikiyüzlü karaktersiz insanlarla bir mücadele idi. Yeni değerlere sahip dürüst insan yetiştirme projesi! Onlara göre, Türkiye Futbol Federasyonu da, en azından gençlerin siyasi dedikodu yapmalarını engellemek için kuruldu. Gençler futbola yönlendirilerek, dedikodu ve ikiyüzlülükten uzak tutulacaktı!

SOSYAL EŞİTSİZLİK

CUMHURİYET ilan edileli 99 yıl geçti. Cumhuriyet idaresi, tepeden inme olmasına rağmen, Türkiye halkının çoğu tarafından benimsenmiştir. Yukarıda sıraladığım hedeflerin çoğu Türkler tarafından kabul edildi ve yeni kazanımlar elde edildi. Bunlar arasında en önemlisi, laikliktir. Laiklik, Avrupa mantıkta, çoğunluğu oluşturan inançlı grubun (Müslümanlar), sayıca daha az olan diğer inanç sahiplerine saygı ve tolerans göstermeleridir. Bu saygı, keyfi ve geçici değil, yasalarla korunan bir hak. Böylece yüzyıllardır süregelen (Osmanlılardan da önce) mezhep çatışmalarının önüne geçilerek bir uzlaşma sağlanması hedefleniyor. Avrupa'da mezhepler arasında 16. yüzyılda gerçekleşen bu uzlaşma, Türkiye'de 1923'ten sonra uygulamaya koyulmaya

çalışılmıştır. Kısacası Secular Cumhuriyet kavramı ilk kez Türkiye Türklerinin veya Müslümanlarının önüne konuluyor. Son durumla ilgili olarak da bazı gözlemlerimi aktarmak isterim: Cumhuriyetin ilanından yaklaşık yüz yıl geçmesine rağmen, kazanılan bu başarıların bir kısmı, ne yazık ki, cumhurbaşkanlığı yönetim biçimiyle (Başkanlık sistemi) kaybedilmek üzeredir. Mezhep ve tarikat çekişmelerinin önüne yeniden açıldı. İdarede keyfilik ve hizipleşme, kamu menfaatini hiçe sayma yeniden hortlamış görünüyor. Liyakatsiz, partizan ve hemşerilerin kamu görevlerine doldurulmaları, yüzyıllardan beri uygulanan devlet geleneklerimize uymuyor, hem de kamu menfaatlerine aykırı düşüyor. Yeni bir imtiyazlı zümrenin ortaya çıkmasıyla, kamuyla ilişkilerde eşitsizlik ortaya çıkıyor. İhale

yasası, neo-liberalerin yararına olmak üzere yüz küsur kez değiştirildi. Belli kişilerin menfaati için 'kişisel yasalar' çıkarılıyor. Örneğin, bir doçenti, bir üniversiteye rektör yapmak için, onun profesör olması sağlanıyor, onun menfaatine 'kişisel yasa' çıkarılıyor. Bu rekabet ortamında bu tür kayırmalar, belli çevrelerde huzursuzluk yaratıyor. Devlet geleneklerimizin çoğu tahrif edildi. Mesela, ilmi temsil eden üniversite profesörlerinin siyasileri karşılamak için rektörler tarafından havaalanları önlerinde talimatla bekletilmesi, devlet geleneklerimize, teamüle ve ahlaka mugayir davranışlardır. Sosyal devlet anlayışı ortadan kalkarak, yerine, sosyal eşitsizlik kavramı geliyor. Umarım, siyasal iktidarlar, bu kazanımları kendi kişisel ihtirasları için daha fazla berhava etmez!

29
EKİM

CUMHURİYET BAYRAMI

Kutlu Olsun

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ile birlikte büyük Türk
ulusunun kurduğu 99 yıldır ışıdayan, milletimizin geleceğini
aydınlatan Cumhuriyetimizin ilelebet yaşamasını diliyoruz.

Yaşasın Cumhuriyet!

EGE YILDIZ
"plastik boruda kalite"

www.egeyildiz.com.tr

CUMHURİYET'İN ASIRLIK TANIKLARI...

Atatürk'ü görme mutluluğunu yaşayan, onun elini tutan, leblebisine ortak olan son tanıklarından; Feriha Yazıcı, Hanri Benazus, Burhanettin Cevrem...

Onlar da Cumhuriyetimiz gibi 100 yaşına merdiven dayayan insan hazinelerimiz. Atatürk'le karşılaştıkları o anı hala dün gibi hatırlıyorlar... Cumhuriyet'in asırlık çınarları o anı 9 Eylül Gazetesi okurları için anlattı

MUSTAFA Kemal Atatürk... Türk milletinin ilk lideri, gururu, babası... 10 Kasım 1938 yılında hayatını kaybettiğinde Türk milleti yasa boğuldu, adeta Ata'sının ölümüyle birlikte bitkisel hayata girdi. O yıldan sonra ise geriye sadece devrimleri, ilkeleri, kanunları kaldı... Çağdaş, laik ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti'nde, dersler adıyla başladı, nesiller onun izinde büyüdü... Bu neslin son temsilcilerinden 97 yaşındaki Feriha Yazıcı, 93 yaşındaki Hanri Benazus, 95 yaşındaki Burhanettin Cevrem; Atatürk'ü görebilen, tanıyabilen, Cumhuriyetin ilk yıllarına tanıklık eden yegane insanlardan... Hepsi Mustafa Kemal Atatürk'ü gördüğü o anları asla unutmuyor... Hatta anlatırken o anları adeta yeniden yaşıyor... Kimi Atatürk'ü gördüğü o firını kazımış hafızasına kimi ise onu ilk gördüğü tren vagonunu... Her biri, son nefesine kadar

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün izinden gitmeye and içmiş...

YILLAR YILLAR ÖNCESİNE GİDİYOR

97 yaşındaki Feriha teyze, İzmir Damlacı'ta küçücük bir evde yaşıyor. Bir kızı bir oğlu var... Kızı ve oğlu Feriha teyzenin adeta her şeyi... Kızı Naime, annesinin öz bakımını üstlenmiş, ona deyim yerindeyse bebek gibi bakıyor. Oğlu Naim ise annesinin hastane, ilaç işlerini hallediyor. Feriha teyze, İran kökenli bir ailenin kızı. İstanbul Kasımpaşa doğumlu... Kameraman arkadaşım Mustafa Cem Özer ve ben Feriha teyzeyi ilk gördüğümüz anda inanılmaz şaşırıyoruz... Yaşına rağmen o kadar hareketli ki, hareketinden geçtiğimiz günlerde düşüp kolunu kırdığını öğreniyoruz.. Nüfusta yaşı 93 ama bize sorarsanız ruhu en az yarı yaşı kadar... Bembeyaz saçları, krem rengi

yeleğiyle geçiyor kamera karşısına, gözleri dolu dolu... 'Kusura bakma kızım, Atatürk'ü gördüğüm o anı hatırlayıverdim, birden heyecanlandım' diyor. Sonrasında sakinleştiriyorum Feriha teyzeyi.. Yıllar yıllar öncesine gidiyor, taaa 7-8 yaşlarına dönüyor. Atatürk'ü gördüğü o anı şöyle anlatıyor: "Babam İranlı'ydı. İran Şahı'nın Mustafa Kemal Atatürk'ü ziyaret edeceğini öğrendik. Babama, Atatürk'ü görmek istediğimi söyledim. Babam, 'Hadi kızım seni de götürüyem' dedi. Babamla birlikte Galata Köprüsü'ne gittik. Köprüye çıktığımızda, benim durduğum yerin tam karşısında Atatürk, arabasının içerisinde oturuyordu. Arabanın sağında İran Şahı solunda ise Mustafa Kemal Atatürk vardı. Gözlerimi onun o masmavi gözlerine diktim. O anı, asla unutamadım. O dakikadan itibaren ona resmen tapıyorum."

Feriha
YAZICI

ADIYLA GÖZLERİMİ YUMMAK İSTERİM

FERİHA teyzenin kelimeler, deyim yerindeyse boğazında düğümliyor... Yanakları kıpkırmızı oluyor, gözlerini halının tam ortasına sabitliyor, o anları yeniden yaşıyor... Feriha teyze, şöyle devam ediyor: "1938 yılında, ablamın oğlundan Atamızın ölüm haberini aldım. O an işte ben de öldüm. Onun gibi biri asla tekrar gelmeyecek.

'İNÖNÜ'NÜN ELİNİ ÖPTÜM'

Onu gördüğüm andan itibaren, herkese anlatmaya başladım. 'Atatürk'ü gördüm' diye haykırmaya başladım. Çocuklarım da zaten her gördüğü kişiye 'Annem Atatürk'ü gördü' diye anlatıyor. Çocuklarımı onun ilke ve devrimlerini anlatarak büyüttüm. Allahıma çok şükür, onunla göz göze gelme şansına

kavuştum. Son nefesimde onun adını teleffuz ederek gözlerimi yummak isterim."

Feriha teyze, göz yaşlarına hakim olamıyor, burnunu çeke çeke devam etmek istiyor ancak kelimeler boğazında düğümliyor... Capcanlı, hareketli Feriha teyze birden yok oluyor, uzaklara dalan bir kişi geliveriyor karşımıza... Kısa bir sessizlik oluyor... Feriha teyze; İsmet İnönü'yü de gördüğünü söylüyor. O anları da şu ifadelerle anlatıyor: "20 yaşında evlenip, İzmir'e gelmişim. Yanlış hatırlamıyorsan 35 yaşındaydım. Eşim askerdeydi. İsmet İnönü'nün İzmir'e geleceğini öğrendik, eşimle birlikte onu karşılamaya gittim. Karşılamaya gittiğimde, elini uzattı, öptüm, onu da tıpkı Atatürk gibi

asla unutamam."

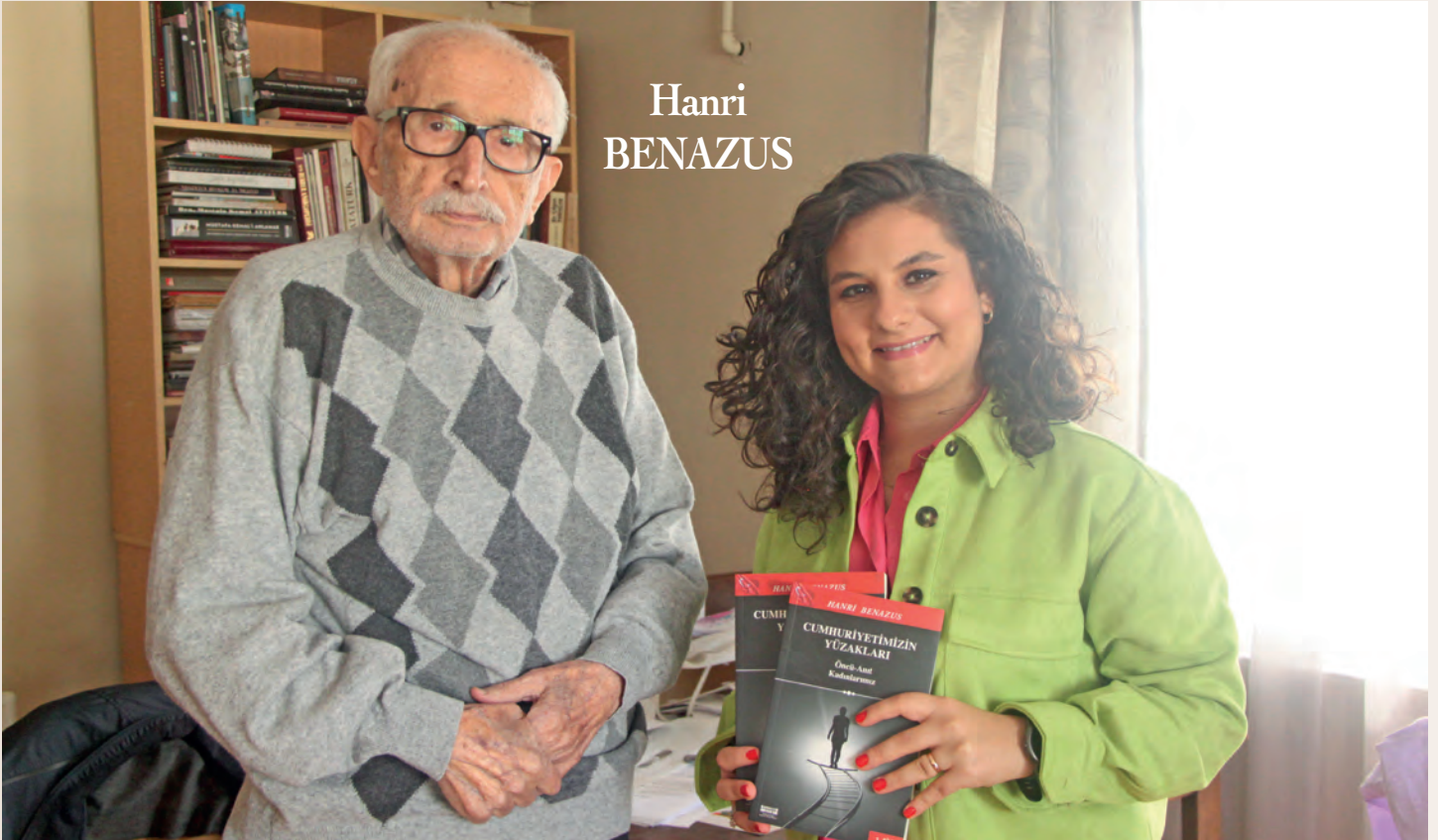
Feriha teyze, cümlesini bitiriyor. Kızı Naime araya giriyor... 'Annemin tansiyonu var. Heyecanlandı' diyor. 'Çok yorduk Feriha teyzeyi' diyorum... Cem kamerayı kapatıyor. Feriha teyzenin kızı Naime abla çay koyuyor, sıcacık çayımızı içiyoruz... Feriha teyzenin elini öpüp, Cem'le mis gibi çay kokan o küçücük evden çıkıyoruz. Feriha teyze odasının penceresinden el sallıyor. Arkamızdan da bağıırıyor: 'Kızım gazeteyi bana getirmeyi unutma emi?' Cem'e dönüp, 'Ne tatlı kadın değil mi? Acaba biz nasıl olacağız o yaşta?' diyorum. Cem ise sanırım o anlarını hayal etti ki kahkaha atıp, 'Eee onlar eski toprak' diye cevap veriyor. Gülüşerek, istikametimizi Damlacık'tan Alsacak'a çeviriyoruz. Bu kez yanımıza Cem'e yardımcı olması için stajyerimiz Utku'yu da alıyoruz.

ATATÜRK SEVDALISI

ATATÜRK sevdalisi, 93 yaşındaki Hanri Benazus'un evine gidiyoruz. Hanri beyin evine söylediğimiz saatten daha önce varıyoruz. Hanri bey, dairesinin kapısını süveterini çekiştirerek açıyor. 'Kusura bakmayın çocuklar, erken geldiniz, üzerimi değiştirdim' diyor. İçeri giriyoruz, geniş bir salon bizi karşılıyor. Salonun her tarafında; kitaplar, gazeteler, ödüller, plaketter... Buram buram tarih kokuyor... Bir süredir sağlık

sorunları olduğu için Hanri beye sağlık durumunu soruyorum. 'İyi olmaya çalışıyorum' diye karşılık veriyor... Cem kamerayı ayarlıyor, Utku da Hanri beyin mikrofonunu takıyor... Kamera açılıyor ve Hanri Benazus başlıyor Atatürk'ü anlatmaya: "9 Ekim 1937 yılıydı. Aydın Ortaklar'da babam incir kooperatifinde katiplik yapıyordu. Nazilli'de bir basma fabrikası vardı. Atatürk'ün fabrikanın açılışına geleceğini

öğrendik. Atatürk'ü karşılamak için okumuş bir kişinin olmasını istiyorlardı. İstasyon müdürü, muhtar ve babam Atatürk'ü karşılaştı. Babam eve geldi, üzerini değiştirip karşılaşmaya gidecekti. Atatürk'ü görmek istediğimi söyledim, kabul etmedi. Çok ısrar ettim, ağlamaya başladım. Annem araya girdi. Babam da ısrarlarımıza karşı çıkamadı. Elimden tuttu ve beni de karşılamaya götürdü."

Hanri
BENAZUS

LEBLEBİLERİNİ ÇALDIM

CÜMLESİNİ tamamladıktan sonra Hanri bey, yutkunuyor ve şöyle devam ediyor: "Babamla Atatürk'ün geleceği yere varduktan sonra bir tren sesi duyduk. Mustafa Kemal Atatürk'ün o meşhur beyaz treni geldi önümüzde durdu. O treni asla unutmam. Atatürk, trenden indi. Tek başınaydı ne bir koruması ne de başka biri vardı. Kalabalığın arasına girdi. Köylülerle konuşmaya başladı. Atatürk, konuşurken nasıl yaptıysam hatırlamıyorum. Babamın elini bırakıp, Atatürk'ün yanına kaçtım. Atatürk beni gördü, sevmeye başladı. Kıvır kıvır saçlarım vardı, saçlarımla oynamaya başladı. Sonra Atatürk'e, rakı ve leblebi getirdiler. Leblebiler iri iriydi. Karanfil kokuyordu. Kasedeki leblebilerin hepsini yedim. İkinci kaseyi getirdiler. Onu da bitirdim. Üçüncü kaseyi getirdiler. O kasenin içindekileri de gömleğimin arasına doluşturdum. Resmen Atatürk'ün leblebilerini çaldım."

Hanri bey cümlesini tamamladıktan sonra kısa bir duraksıyor... O anları yeniden yaşadığına eminiz... Gözlerini kameradan, bana, Cem'e ve Utku'ya çeviriyor: 'Çocuklar tüylerim diken diken oluyor, anlatırken. Her anlattığımda o ana gidiyorum. Ben yıllarca kendimi sorguladım. Atatürk'ün leblebilerini çaldım çünkü. 1937 yılında Türkiye çok yoksuldu. Leblebi bizim için bir lükstü. Eve gittiğim zaman, cebimdeki bütün leblebileri boşalttım. Kardeşlerim, 'Aaaaa leblebi' deyip hemen yemişlerdi. Bizim için büyük mutluluktuk" diyor. Hanri bey, koca bir iç geçiriyor ve anısını anlatmaya şöyle devam ediyor; "Rakı bitti. Atatürk'le başbaşa kaldık. Bana adımı sordu. 'Hanri' dedim. Soyadım 'Benazus' dedim. Bana 'Sen kimsin' demedi. Adın, 'Neden Ahmet, Mehmet' değil demedi. Başımı okşadı ve beni babamın yanına götürdüler. O günden sonra da bana 'Sen nerelisin? Ermeni misin? Yahudi misin?

Yunan mısın? Sorusunu soranlara, 'Atatürk'ün sormadığı şeyi siz niye soruyorsunuz' dedim."

Hanri beyin telefonu çalıyor... Asistanı Derya hanımın aradığını anlıyoruz... Hanri bey, telefonu kapattıktan sonra, 'Çocuklar, bir ziyaretçim daha gelecekmış, asistanım Derya söyledi' diyor. 'Gitmemizin zamanı geldi desenize' diyorum gülerken... Cem kamerayı kapatıyor, Utku da Hanri beyin mikrofonunu topluyor... Hanri bey, yerinden kalkıp arka odadan kitaplarından getiriyor bize... 'Size hatıram olsun çocuklar' diyor. Her birimize 2'şer cilt imzalıyor. Ben dayanamayıp, kitapları imzalarken o anları ölümsüzleştiriyorum... Hanri beyin telefonu yeniden çalıyor... Kitaplarımızı alıp, evden ayrılıyoruz... Stajyerimiz Utku, 'Abla, şimdi nereye gidiyoruz?' diye soruyor. Benim yerime Cem atılıyor, 'İzmirspor ve Göztepe gibi birçok kulüpte oynayan ve antrenörlük yapan Burhanettin Cevrem'e gidiyoruz' diyor.

BURHANETTİN CEVREM: BANA EL SALLADI

SONRA istikametimizi Alsancak'tan Hatay'a çeviriyoruz. Burhanettin amcaya giderken, daha önce kendisiyle röportaj yapan spor muhabirimiz Levent ağabeyi (Arıöz) de alıyoruz yanımıza... İzmirspor formasıyla karşılıyor bizi Burhanettin amca... Önce Levent ağabey ile sohbet ediyor... Levent ağabey tek tek bizi tanıştırıyor... 'Burhanettin amca, bana daha önce Atatürk'ü gördüğün anlardan bahsetmiştin, yeniden anlatır mısın?' diyor Levent ağabey... Burhanettin amca da başlıyor anlatmaya: "8-9 yaşındaydım. O dönem babam Eşrefpaşa'da fırın işletiyordu. Fırının önünde dururken, Atatürk önümden geçti. Bana el salladı. Ben de ona el salladım. Eşrefpaşa'dan Bayramyeri'ne doğru ilerledi. Onu görünce tarifsiz bir mutluluk yaşadım. Kaç yaşına geldim, onunla göz göze geldiğim

o anları asla unutamam."Burhanettin amca cümlesini bitiriyor. Kısa bir sessiz oluyor... Levent ağabey sessizliği bozuyor... 'Senin için ne büyük gurur' diyor. Burhanettin amca, "Çok büyük gurur hem de. İsmet İnönü'yü de gördüm. Onu da asla unutamam. 1959 yılıydı. Isparta Sümerbank'ı çalıştırdığım dönemde kente geldi. Yemek yemek için salon var mı? diye etrafa sormuş. Bizim kulübü söylemişler. Kulübün büyük bir salonu vardı. İnönü'yü oraya davet ettiler. Ben de görmeye gittim. O zamanlar bir şoförü, bir de koruması vardı. Ben de onunla birlikte yemek yedim. Hayatımda unutamadığım anlardan bir tanesiydi" diyerek cümlesini tamamlıyor... Levent ağabey, Burhanettin amcayı dinlerken ben de fotoğraflarını çekiyorum... 'Benim de size gösterecek fotoğraflarım var' diyor Burhanettin amca... Gençlik fotoğraflarını

gösteriyor bize... Hayran kalıyoruz... Fotoğraftakileri tek tek tanıtıyor bize... 'Çok yormayalım sizi, gidelim artık' diyor Levent ağabey... Elini öpüyoruz Burhanettin amcanın ve evden çıkıyoruz...

Evden çıkınca, kimse konuşmuyor birbiriyle... Sessizliği ben bozuyorum. 'Ne oldu herkese, sustuk' diyorum... Cem, şöyle cevap veriyor: "Ne şanslılar. Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ü görebilen son insanlardan. Ben de görmek, onun elini öpmek isterdim" diyor. Utku, bir şeyler söyleyecekken Levent ağabey konuşuyor: "Keşke biz de görseydik. Görmesek bile bizler de onun ilke ve devrimlerine sahip çıkmalı, bu ilke ve devrimleri de çocuklarımıza kardeşlerimize aktarmalıyız. Bu da en az onu görmek, ona dokunmak ve onunla konuşmak kadar çok önemli."

Burhanettin
CEVREM

MİLLİ İKTİSAT'IN

ÖNCÜSÜ İZMİR

İzmir'de Cumhuriyet'in başlangıcıyla birlikte artık daha önce ticareti ve finansı yönlendiren unsurlar devre dışı kalmıştı, bunun en önemli sebebi de İzmir'in ülkedeki en büyük nüfus değişikliklerinden birisini yaşamış olmasıydı. Bu süreçte İzmir, Türkiye'de Milli İktisat'ın uygulamaya konulması konusunda öncülük görevini üstlenmişti

II. MEŞRUTİYET'le birlikte hammadde ihracatçısı ve sanayi ürünleri ithalatçısı olan, dış borçlanmalar ve kapitülasyonların da etkisiyle Avrupa ülkelerinin denetimine girmiş bir ekonomik ortamdan uzaklaşma isteği çok baskın hale gelmişti. Böyle bir ortamda İttihat ve Terakki Partisi uygulamaya koyduğu milli iktisat politikaları ile ulusal burjuvazi yaratmayı hedeflemişti. Bu değişim toplum dinamiklerinde de yaşanmaya başlamış, Trablusgarb ve Balkan savaşlarının sonunda Rumeli topraklarındaki Türkler göç etmeye başlamıştı. Bu göç ile gelenlerin önemli bir kısmı Aydın Vilayeti'ne gelmişti, sadece İzmir'e gelenlerin sayısı 100 binin üzerindeydi.

I. Dünya Savaşı başlayınca Osmanlılar tarafından kapitülasyonların tek taraflı kaldırılması ekonomik gücün neredeyse tamamının Levantenlerin, diğer yabancı tüccarların ve gayrimüslim tebaanın elinde olduğu bir kent olan İzmir için önemli bir değişiklikti. Batı Anadolu'da, I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Levantenlere ait ticari ve sınai başta olmak üzere bütün kuruluşlara el konulmuştu, ancak Türklerin henüz hem idare tecrübeleri hem de teknik bilgileri olmaması itibarıyla işletilmesinde bazı sıkıntılar yaşanmıştı.

Savaş sonrası Yunanistan kısa bir sürede

kentin kontrolünü eline alınca Batı Anadolu köy ve kasabalarında kendilerini güvende hissetmeyen Rum halkı İzmir'e göç etmişti. Yunanistan, İzmir'in genel olarak hayatında etkili olmaya çalışırken Yunanistan'dan gönderilen göçmenlerle birlikte kentteki ekonomik denge iyice bozulmuştu. Bu dönem, Türklerin, 9 Eylül 1922'de İzmir'e girmesine kadar devam etti. Sadece dört gün sonra, yani 13 Eylül'de başlayan büyük yangın bittiğinde ise artık Avrupa kenti İzmir yoktu; yaklaşık 25 bin bina yanmış, birçok insan da hayatını kaybetmişti. İzmir yangını ekonomiye hakim olan Levantenlerin yaşadığı Frenk Mahallesi'nin hemen hemen tamamını yok ederken kapitülasyonlar artık zihinlerde bitmişti.

İKTİSAT KONGRESİ VE SONRASI

Kurtuluş Savaşı sonunda müttefik devletlerle imzalanan Lozan Antlaşması'na göre Türkiye'de yaşayan Rumlarla Yunanistan'da kalan Türklerin büyük bir kısmı karşılıklı olarak değiştirilecekti. Bu kararın uygulanmasından en çok etkilenecek bölgelerden birisi Rumların ekonomi içinde çok etkin olduğu İzmir'di. Avrupa ile ticari bağlantıları sağlayan bu kesimin İzmir'den ayrılmaları bir süre İzmir'in dış ticaret ilişkilerini kesintiye uğratmış, ticaretle bağlantılı meslek

gruplarında iş gücü açığı doğurmuştu.

Türkiye Cumhuriyeti'nin başlangıç dönemi ekonomi politikaları açısından bir önceki dönemi takip etmekteydi; devlet desteğiyle bir yerli ve milli burjuvazi oluşturulması hedeflenmekteydi.

Yeni Türk devletinin ilk ekonomik ve sosyal kongresi olan İktisat Kongresi, 17 Şubat 1923 tarihinde İzmir'de toplandı. Kongrenin geniş çaplı olması düşünüldüğü için Anadolu'nun dört bir yanından çiftçi, tüccar, sanayi ve işçi zümrelerini temsilen delegeler seçilmesi istenmişti. İzmir İktisat Kongresi'nde özel girişimciliğin canlandırılması ve bunun için, kredi olanaklarının, eğitim, ulaştırma, haberleşme gibi altyapı ve teknik hizmetlerin hükümetçe sağlanması; gerekli yasal düzenlemelerin yapılması öngörülmüştü. Bütün bu istemleri her grup kendi çıkarları açısından dile getirmişti. Kısaca; İktisat Kongresi'nde ekonomik yapı ve ulusalci ekonomik faaliyetlerin etkinlik kazanması için yasal ve kurumsal düzenlemeler öngörülmüştü.

SANAYİLEŞMEDE İZMİR'İN ÖNEMİ

İzmir'in uluslararası ticaret merkezi özelliğini yeniden kazandırması amacıyla yabancı sermayenin İzmir'e gelmesi için girişimlerde bulunulmuştu. Bunun için yabancı şirketler İzmir'e davet edilerek yerel ürünler tanıtılmaya çalışılmaktaydı. Bölgeye ait ürünlerin sergilenip tanıtılması amacıyla İzmir Fuarı'nın da ilk adımı sayılan Numune Meşheri, İzmir İktisat Kongresi sonrası gerçekleştirilmişti.

1924 yılında mübadele tamamlandığında 1.3 milyon Rum gitmişti ve gidenlerin büyük kısmını oluşturan yaklaşık 500 bin kişi İzmir ve hinterlandındandı. Bazı İzmirli tüccarlar Selanik, Trieste ve Pire gibi serbest limanlara göç ederek uluslararası ticari faaliyetleri bu limanlara kaydırırken Türkiye'nin Avrupa'ya ihracatını da yönetmeye devam ettirdiler. Bu tüccar grubu, eskiden İzmir'de Anadolu'dan mal toplamak üzere yararlandığı Türk aracılardan şimdi ihracatçı olarak yararlanmakta, onlar aracılığıyla topladığı Türk mallarını Avrupa'da satmaktaydı.

1924 yılında kurulan İzmir Ticaret Birliği ile tüccarların birbirleriyle yardımlaşarak büyümesi hedefleniyordu. 1927 yılında İzmir Sanayi Birliği toplantısı gerçekleştirildi. Birlik, 15 alt sektörde faaliyetlerini hemen yoğunlaştırırken ülkede ilk kez sanayici kesim kendini tüccar kesimden ayırarak kendi mesleki teşkilatını kurmuştu. Varlığını 10 yıl sürdüren İzmir Sanayi Birliği, sadece İzmirli değil Balıkesir'den Antalya'ya Batı Anadolu'lu sanayicilerin mesleki bir grup olarak öneri, görüş ve beklentilerini merkezi yönetime aktarma olanağı buldukları bir platform olmuştu.

Lozan Antlaşması'nın gümrük tarifeleri için koyduğu sınırlamalar 1928 içinde son buluyordu. Ancak 1929 yılında yaşanan Büyük Buhran ve aynı yıl Türkiye'nin dış borçlarını ödemeye başlaması ülkeyi zor durumda bırakmıştı. Hammadde fiyatlarının sinai fiyatlarından çok daha fazla düşmesi İzmir ticaretinde önemli bir yere sahip olan tarımı çok olumsuz etkilemişti. Bu dönemde ihracattaki bu tıkanma, döviz kıtlığına ve üretim için gerekli hammadde ve araç gereç ithalatında güçlükler yol açmıştı.

1920'lerle birlikte, devletin desteğiyle yerli burjuvazi oluşturma planının işlemediği görüldü; yerine başlayan ithal ikamesi ve devletçilik sonraki yaklaşık 50 yıl boyunca etkili olmaya devam edecekti. Türkiye'nin dışarıya satamadığı ürünleri içeride işlemesi gerekiyordu ve ülkedeki sermaye birikiminin kısıtlılığı düşünüldüncce devletin doğrudan sanayi üretimine dahil olması gerekiyordu. İlave olarak döviz darlığı nedeniyle ithalatı güçleşen temel tüketim ürünlerinin ve yarı-ışlenmiş ürünlerin yerli olarak üretimi zorunlu hale gelmişti.

Bu dönemde ayrıca geleneksel ihracat ürünlerini korumak için üreticiyi destekleme çalışmaları kapsamında tütün ticareti önemli ölçüde Tekel'in denetimi altına girmiş ve tüccarın faaliyetleri sınırlanmıştı. Benzer sebeple üzüm ve incir üreticileri de kooperatifçiliğe yönelerek Kuru Meyve İhracatçıları Birliği'ni kurmuşlardı. Aydın ve İzmir'de bulunan incir ve üzüm tarım satış kooperatifleri 1936 yılında bir birlik kurarak TARIŞ'ın çekirdeğini oluşturmuş oldular. Bir yandan da birçok yabancı şirketin millileştirilmesi aşamasında 1933 yılında İzmir Rıhtım Şirketi, 1934 ve 1935 yıllarında Ege Bölgesi'ndeki demiryolları satın alınarak millileştirilmişti.

İzmir'de büyük yangında kentin merkezinde yerle bir olan 300 hektar büyüklüğünde alanın değerlendirilmesi yönünde uluslararası projeler dahilinde çalışmalar yapıldı ve konutların yanı sıra iş

merkezleri de oluşturuldu. İş merkezi bölgesinde Osmanlı Bankası (1926), Esnaf ve Ahali Bankası (1926), Borsa Sarayı (1926-1928), Roma Bankası (1930-1932) vb. banka ve finans kuruluşları yanında Büyük Kardiçalı Han (1928) ve Silahçı Ali Salim İşhanı (1928) gibi ticaret hanları, bu sürecin sonunda inşa edilmişlerdi. Yangın alanının bir kısmının İzmir Enternasyonal Fuarı'na da ev sahipliği yapacak olan Kültürpark'a dönüştürülmesi yine bu dönemde gerçekleşmişti.

Önemli bir başka gelişme de ihracatın artık devletçi politikaların belirlediği çerçevede olmasıydı. Uygulamaya konulan kontenjan usulüne göre ithalata sınırlamalar getirilmiş, ithalat kontenjanları belirlenmişti. İthalat hacmi açısından İzmir'den daha fazla yükü olan İstanbul'un kontenjandaki payı yüzde 75, İzmir'in ise yüzde 10'du. Bu durum yaptığı ihracatın karşılığı olan ithalatı yapamayan İzmirli birçok tüccarın İstanbul'a göçmesine neden olmuştu.

KAYNAKÇA

Genç, Tolga. 2022.

"Smyrna'dan İzmir'e Finansın ve Bankacılığın Gelişimi".

https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/8820/Symrna'dan_Izmir'e_Finansin_ve_Bankaciligin_Gelisimi.pdf. Erişim Tarihi:

11.10.2022

FİNANSAL KURUMSALLAŞMA

İKİNCİ Meşrutiyet dönemiyle birlikte ulusal bankacılık da ortaya çıkmıştı. İttihat ve Terakki Cemiyeti, bankacılığı özendirirken bu dönemde çoğu ihracata yönelik tarımsal üretim ve dış ticarete kredi sağlamak üzere kurulan yerel bankalar ihracatta egemen olan yabancı sermaye ile rekabet etmeye çabalamıştı. Kooperatifleşen incir üreticilerinin 1914 yılında kurduğu bölgenin ilk ulusal bankası olan Milli Aydın Bankası ile Ege Bölgesi'ndeki üzüm üreticilerinin, 1917 yılında kurdukları Manisa Bağcılar Bankası buna örnek olarak verilebilirdi.

Savaşlar sona erince, yani Cumhuriyet'in ilk yıllarında ulusal ve yerel bankacılık tekrar güç kazandı; yerel tüccar ve eşrafının kredi talebini karşılayan çoğu tek şubeli yerel bankaların sayısı kısa sürede arttı. Milli sermayeli bir banka olarak 1928'de Esnaf ve Ahali Bankası (Sonraki adıyla Egebank) kurulmuştu. İzmir merkezli Akseki Ticaret Bankası ise 29 Haziran 1927'de faaliyete geçmiş mahalli bir bankaydı. Ayrıca Milli Aydın Bankası, Adapazarı İslam Ticaret Bankası, Akşehir Osmanlı İktisat Bankası, Manisa Bağcılar Bankası, Aydın İncir ve Himaye-i Zürra Osmanlı A.Ş., Akhisar Tütüncüler Bankası, Denizli İktisat Bankası, Akseki Ticaret Bankası'nın bu dönemde

İzmir'de şubeleri vardı. Buna ilave olarak Cumhuriyet döneminin ilk ulusal bankası olan ve 1924'te kurulan İş Bankası'nın İzmir Şubesi 1925'te açılmıştı. Ayrıca İzmir'de yabancı banka olarak Banque Française Des Pays Orient (Memaliki Şarkıye Fransız Bankası), Banca di Roma, Deutsche Orient Bank, Bank Commerciale d'Italiana, Selanik Bankası faaliyetlerine devam etmişti. 1929 öncesi dönemde yabancı bankalar, dış ticaretin finansmanına ek olarak, öncelikli olarak ülkede faaliyet gösteren yabancı sermayeli kuruluşları finanse etmekteydiler.

TARİŞ'İN KURULUŞ TARİHİ

1920'li yıllarda büyük ölçekli üreticinin ve tüccarın uygun şartlarda bankalardan aldığı krediyi, küçük ölçekli üreticinin çok yüksek faizlerle alabilmesi söz konusuydu. Bu soruna çözüm olarak ziraat kredi kooperatiflerine ağırlık verilmişti; ancak bu kooperatiflerde esas olarak büyük üreticiler örgütlenmişti. Çiftçiler genellikle ürün teslim etmek koşuluyla borçlandığı tüccar tefecilere bağımlı hale gelmişti. Bu şartlarda Ege Bölgesi üreticilerini kooperatifçilik ilkeleri doğrultusunda ilk örgütleyen kuruluş, Milli Aydın Bankası'nın bir

kolu olarak, Kooperatif Aydın İncir Müstahsilleri Anonim Şirketi ismiyle 21 Ağustos 1915 tarihinde kuruldu. Bu tarih TARİŞ'in kuruluş tarihi olarak kabul edilmektedir. İlerleyen dönemde İzmir İncir, Üzüm, Pamuk ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri birleştirilmişti ve birliklerin her biri ayrı tüzel kişiliğe sahipti. Kuruluş yıllarında birliğe destek olan bankalardan Tarım (Ziraat) Bankası'nın ilk hecesi ile, İş Bankası'nın ilk hecelerinin birleşmelerinden oluşan TARİŞ sözcüğünü ortak isim olarak kabul etmişlerdi.

İzmir'de Cumhuriyetin başlangıcıyla birlikte artık daha önce ticareti ve finansı yönlendiren unsurlar devre dışı kalmıştı, bunun en önemli sebebi de İzmir'in ülkedeki en büyük nüfus değişikliklerinden birisini yaşamış olmasıydı. Ekonomiyi ve finansı doğrudan yönetmeye başlayan Türklerin en büyük kazancı bunları her türlü sürecini öğrenirken dünyayla entegre olmaya başlamalarıydı. Devletin de yoğun yönlendirmelerinin söz konusu olduğu bu şartlar dahilinde İzmir, Türkiye'de Milli İktisat'ın uygulamaya konulması konusunda öncülük görevini üstlenmişti.

İZMİR'DE FAALİYET GÖSTEREN BANKALAR

İKİNCİ Meşrutiyet dönemiyle birlikte ulusal bankacılık da ortaya çıkmıştı. Kooperatifleşen incir üreticilerinin 1914 yılında kurduğu bölgenin ilk ulusal bankası olan Milli Aydın Bankası ile Ege Bölgesi'ndeki üzüm üreticilerinin, 1917 yılında kurdukları Manisa

Bağcılar Bankası buna örnek olarak verilebilirdi.

Milli sermayeli bir banka olarak 1928'de Esnaf ve Ahali Bankası (Sonraki adıyla Egebank) kurulmuştu. İzmir merkezli Akseki Ticaret Bankası ise 29 Haziran 1927'de faaliyete geçmiş mahalli bir bankaydı. Ayrıca

Milli Aydın Bankası, Adapazarı İslam Ticaret Bankası, Akşehir Osmanlı İktisat Bankası, Manisa Bağcılar Bankası, Aydın İncir ve Himaye-i Zürra Osmanlı A.Ş., Akhisar Tütüncüler Bankası, Denizli İktisat Bankası, Akseki Ticaret Bankası'nın bu dönemde İzmir'de şubeleri vardı.

MENDERES'TE CUMHURİYET *Coşkusu*

**29 EKİM CUMHURİYET
KOŞUSU**

19 Mayıs Stadı Yanı Saat: 17.00

**KORTEJ VE FENER
ALAYI**

Belediye Önü Saat: 19.30

DJ PERFORMANSI

19 Mayıs Stadı Saat: 20.00

ATİYE
KONSERİ

**MENDERES
19 MAYIS STADI
SAAT: 20.30**

Erkan ÖZKAN

MENDERES BELEDİYE BAŞKAN V.

İZTO CUMHURİYET İLE KÜLLERİNDEN DOĞDU

1922 yılında yaşanan büyük İzmir yangını, İzmir'in hayati önem taşıyan birçok yeriyile birlikte Kordon'da bulunan o dönemdeki adıyla İzmir Ticaret ve Sanayi Odası'nın binasını, Oda'ya ait tüm belge ve kayıtlarla birlikte kül etti. Cumhuriyetle birlikte İZTO küllerinden yeniden doğdu

İZMİR Ticaret Odası, ülkemizin dönüm noktalarına şahitlik eden, yaşadığı her süreçte tarihte yeni bir sayfa açan İzmir'in, en köklü kurumlarından biri olarak, çok önemli bir tarihi mirasa ev sahipliği yapıyor.

1922 yılında İzmir'in Türk Ordusu tarafından işgalden kurtarılması sonrasında ortaya çıkan yangın, İzmir'in hayati önem taşıyan birçok yeriyile birlikte Kordon'da bulunan o dönemdeki adıyla İzmir Ticaret ve Sanayi Odası'nın binasını, Oda'ya ait tüm belge ve kayıtlarla birlikte kül etti.

İzmir Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu ilk toplantısını Halimağa Çarşısı'nda kiraladığı yeni binasında, 1 Kasım 1922 günü gerçekleştirdi. İzmir Ticaret Odası Yönetim Kurulu'nun bu ilk toplantısında alınan kararların altında, Rum ve Ermeni üyelerinin eksilmesi nedeniyle sadece beş üyenin imzası bulunmaktaydı: Başkan Alaiyelizade Mahmut, Ahmet Hakkı, Mustafa, Behor Benadova ve E. Guiffrey.

Sonuçta yeniden bir seçime gidilerek, yönetim kurulunun yenilenmesi kaçınılmazdı.

DAİMA TÛCCARIN YANINDA

1922 Kasım ayı sonlarında yapılan seçim sonucunda Alaiyelizade Mahmut, Balcıade Hakkı, Emirlerzade Ahmet Refik, Behor Benadova, Cemal, Hafız Ali, Hocasade Ahmet, Hacı Yavaşzade Mehmet Şükrü, Giridi Mustafa Raşit, E. Guiffrey, Nazillili Hacı Mustafa ve İzzet İzmir Ticaret Odası Yönetim Kurulunu oluşturdu.

29 Kasım 1922 tarihli yönetim kurulu toplantısında başkanlığa Alaiyelizade Mahmut, başkan yardımcılığına ise Balcıade Hakkı seçildi. Böylece 1925'te yeni Ticaret Odası Kanunu'nun kabul edilmesine kadarki süre için İzmir Ticaret Odası'nın Yönetim Kurulu belirlenmiş oldu. Bu yönetim kurulu Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanına ve ilk yıllarında yaşanan gelişmelere şahitlik etti.

Bu dönemde, İzmir Ticaret ve Sanayi Odası, tüm olumsuz koşullara, mevcut kanunun yetersizliklerine, savaşın ve yangının ağır sonuçlarına rağmen İzmir'in tüccar ve sanayicilerinin sorunlarına çare arayışı içinde olmaya çalıştı. Örneğin; İzmir büyük yangınından zarar görenlere yardım için bir yardım heyeti kurulmuş, incir tüccarlarının sıkıntı duyduğu sorunların çözülmesinde önemli adımlar atılmıştı.

KURTULUŞUN SEMBOLÜ

1923 yılında, İzmir'in ve İzmir Ticaret ve Sanayi Odası'nın tarihinde çok önemli iki olay gerçekleşti. İlki İzmir için olduğu kadar Türkiye ekonomisi için de önemli olan İzmir İktisat Kongresi, ikincisi ise Cumhuriyet'in ilanıydı. Ulusların tarihinde bazı olaylar, ulusun geleceğindeki sembolik yeri ile ön plana çıkar. İzmir'in işgali böyledir, kurtuluşu da. Tüm kurtuluş mücadelesinin sembolüdür İzmir. İşgal edildiğinde bütün Anadolu işgal edilmiş gibidir. Kurtulduğunda da bütün ülkenin

kurtuluşunu görürüz. Halbuki Kurtuluş Savaşı 9 Eylül'de bitmemiştir. Ateşkes için Mondros, tam barış için ise Lozan beklenecektir. Ama yine de insanların zihninde İzmir'in kurtuluşu, bütün vatanın kurtuluşu ile özdeşleşmiştir. Bu nedenle İzmir'in kurtuluşunu sadece İzmir açısından değil, bütün ülke açısından ele almak kaçınılmazdır.

İzmir İktisat Kongresi de aynı kapsamda değerlendirilebilir. Kongrede ticaret ve sanayi odalarının alması gereken yeni biçim konusuna ilişkin kararlar, 1925'de kabul edilecek olan Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu ve Nizamnamesi'nin ana çizgilerini belirledi. O dönem çizilen rota, bugünkü İzmir Ticaret Odası'nın ve ülkemizdeki oda ve borsaların temelini oluşturdu. İzmir Ticaret Odası, kurulduğu günden başlayarak günümüzde 90 bini aşan üyesiyle, ticaretten tarıma, turizmden sanayiye kentimizin ve ülkemizin gelişimi için çalışmaya, proje üretmeye devam ediyor.

BİZİM ASLİ GÖREVİMİZ...

Mahmut ÖZGENER

İzmir Ticaret Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

CUMHURİYETİN ilanı, uzun mücadeleler sonucunda özgürlüğünü kazanmış bir toplumun, geleceğe emin adımlarla yürümesini hedefleyen bir inkılap hareketidir. Türk toplumunu çağdaşlaştırmayı amaçlayan, diğer yenileşme ve reformların da önünü açan bu adım, günümüz Türkiye'sini şekillendiren en temel değerdir.

Kurtuluşun ve özgürlüğün sembolü olan kentimiz İzmir, tüm Cumhuriyet reformlarını benimsemeye, 29 Ekim'in bayram olarak kutlanmasında daima öncü olmuştur. Bunun en güzel örneklerinden birini, tarihten bir notla ifade etmek isterim;

29 Ekim 1924'de henüz resmen bayram ilan edilmemesine rağmen, İzmir'in önemli gazetelerinden Anadolu, o gün "Bayram" tabirini kullanarak, "Anadolu, muhterem kardeşlerinin Cumhuriyet Bayramı'nı tebrik ve bu vesile ile necip Türk Milleti'nin ebedi saadetlere mazhariyeti temennisini tekrar eder" manşeti ile çıktı. Cumhuriyet'in ilanının yıldönümü nedeniyle dönemin İzmir Belediye Başkanı Tahir Kenan da İzmir halkı adına, 29 Ekim 1924 günü Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'ya ve TBMM Başkanı Ali Fethi Okyar'a birer kutlama telgrafı çekti.

İzmirliiler gündüz kutlamalarına katıldıktan sonra, gece akın akın Cumhuriyet'in birinci yılı nedeniyle düzenlenen eğlencelere ve havai fişek gösterilerine koştu. Ertesi günkü gazetelerde İzmirliilerin yaşadığı coşku ve sevinçten söz ediliyordu. Bu tarihten yaklaşık 6 ay sonra 19 Nisan 1925 tarihli TBMM kararıyla Cumhuriyet'in ilan edildiği 29 Ekim günü, Cumhuriyet Bayramı olarak kabul edildi.

EN DEĞERLİ MİRASIMIZ

İzmir, ilk yıldönümünden günümüze kadar her 29 Ekim'i aynı heyecan ve aynı coşkuyla kutluyor. Bizler de böyle kıymetli bir kentte çalışmanın ve üretmenin gururunu yaşıyoruz. İzmir Ticaret Odası olarak Ulu Önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün fikirlerini, ideallerini, kurduğu cumhuriyeti yaşatmak, geliştirmek ve yeni kuşaklara aktarmanın asli görevlerimizden

olduğuna inanıyoruz.

Bugünün ve geleceğin projelerini üretirken en önemli motivasyon kaynağımız Odamızın köklü tarihi. Nasıl ki Odamız, Cumhuriyet'in ilk yıllarında, tüm olumsuz koşullara, savaşın ve yangının ağır sonuçlarına rağmen İzmir'in tüccar ve sanayicilerinin sorunlarına çare arayışı içinde olmaya çalıştıysa, İzmir büyük yangınından zarar görenlere yardım için bir yardım heyeti kurulduysa, dönemin incir tüccarlarının sıkıntı duyduğu sorunların çözülmesinde önemli adımlar attıysa, bugün de aynı

özveri ve çabayla üyelerimiz için var gücümüzle çalışmaya devam ediyor.

Tüm imkansızlıklara rağmen, dünyada eşine az rastlanır inanç ve kararlılıkla kazanılan büyük zaferlerin ardından kurulan cumhuriyetin, bizim en değerli mirasımız olduğuna inanıyor, Türkiye Cumhuriyeti'nin doğum günü olan 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nı kutladığımız bu anlamlı günde başta Ulu Önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere, tüm şehitlerimizi rahmet, minnet ve şükranla anıyorum.

İZMİR VE İTB EKONOMİDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN SEMBOĞUDUR

Sene 1891, ticaret hayatının hayli hareketli, gemi ticaretinin yoğun yaşandığı ve İzmir’de bir Borsanın oluşmasının zorunluluk haline geldiği zamanlar

O DÖNEMLERDE ticaret, ağırlıklı olarak azınlıkların elinde... Ama aynı zamanda Türklerin kurduğu iktisadi işletmeler de günden güne güç kazanıyor. Bu girişimlerin gücünden doğan ve Nişli Hacı Ali Efendi tarafından kurulan İzmir Ticaret Borsası, aynı yılın 14 Aralık gününde faaliyete geçiyor ve daha o günden bir ilke imza atılıyor. İzmir Ticaret Borsası, ülkenin ilk Borsası unvanına kavuşuyor.

Birinci Dünya Savaşı ve ardından Yunan işgalinin etkisiyle yaşanan sıkıntılar, 9 Eylül 1922’de, İzmir’in Kurtuluş Günü’ne kavuşmasıyla sona eriyor.

Zaferi takip eden yıllarda İzmir Ticaret Borsası’nda işlem gören ürün kapsamı hızla genişliyor. Borsa çarşısı içinde yer alan geçici mekânlarına sığmaz oluyor. Yangın yeri olan ve İkinci Kordon’da bulunan alanda yeni Borsa Sarayı’nın inşasına başlanıyor.

Binanın 1928’deki açılışında, dönemin Yönetim Kurulu Başkanı Filibelizade Ferit Bey yaptığı konuşmasında şu ifadeleri kullanıyor:

“Bu bina, Türk’ün iktisadiyatı için yeni bir abidedir. Bu abideyi yapmak gayret ve kudretini gösteren, bu abideyi yapmak için

maddeten fedakârlık gösteren ve bu abideyi ilelebet yaşatacak olan Türk’tür.”

İzmir Ticaret Borsası’nın kuruluşundan bu yana 131 yıl geride kaldı. Borsaya 94 yıl ev sahipliği yapan tarihi binamız, İzmir’in hem ticari hem de sosyal ve kültürel hayatına daha iyi hizmet edebilmek için restorasyon sürecine girdi. Ama Borsa’nın kuruluş ilkeleri de hedefleri de yerli yerinde duruyor. Amacımız, tarımın ve tarıma dayalı ticaretin ülke ekonomisi içindeki gücünü sürekli kılmak, hatta Covid-19 salgını sonrası oluşan yenisünya düzeninde, tıpkı Cumhuriyetimizin ilk yıllarında olduğu gibi kalkınmada lokomotif görevi üstlenmesini sağlamak. Çalışmalarımızı bu hedef doğrultusunda sürdürüyoruz.

ALINAN KARARLAR

Bildiğiniz gibi Cumhuriyet’in ilk İktisat Kongresi de ilk Borsa’nın kurulduğu İzmir’de, 17 Şubat 1923’te toplanmıştı. İzmir İktisat Kongresi, genç Cumhuriyetin imza attığı ekonomik mucizenin de anahtarıydı. O gün alınan kararlar özetle şöyleydi:

- Milli sanayi geliştirmek için bir kanun hazırlanması,

- Gümrük Kanunu değiştirilerek sanayinin korunması,
- Yerli üreticiye yurt içi kara ve deniz ulaştırmasında ucuz tarife uygulanması,
- Sanayicilere ucuz kuruluş ve işletme sermayesi sağlanarak kredi imkânlarının artırılması,
- Teknik eğitim düzeyinin yükseltilerek gerekli teknik elemanların en kısa sürede yetiştirilmesi,
- Madenlerin milli üretime dönük bir şekilde işletilmesi,
- Yabancı sermayenin, memleketin ham maddelerini, ticaret ve sanayisini kendi tekeline almadan, hükümetle ortaklaşa yatırım yapması,
- Anonim şirketlerin kurulmalarının kolaylaştırılması,
- Milli bankaların kurulması,
- Demiryolu yapımının bir programa bağlanması,
- Vergilerin düzeltilmesi,
- Amele yerine işçi tabirinin kullanılması,
- Tarım kesimi dışında günlük çalışma süresini 8 saat olması,
- Asgari ücretlerin sendikalar kuruluncaya kadar üç ayda bir işçi temsilcileri huzurunda

belediye meclislerince tespiti,

- İşçi ücretlerinin muntazaman ve parayla ödenmesi,
- Tarım kesiminde eğitime önem verilmesi,
- Reji idare ve usulünün kaldırılması,
- Ormanların korunması ve yeniden arazinin orman haline getirilmesi,
- Hayvancılığın geliştirilmesi,
- Ziraat Bankası Kanununun değiştirilmesi, zirai kredinin artırılması,
- Tarımda makineleşmenin teşvik edilmesi...

Neredeyse bu maddelerin her biri günümüzde de geçerliliğini koruyan ve Osmanlı'nın borç yüküyle yola çıkan Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik alanda başarılı olmasını sağlayan maddelerdir... Sadece İzmir İktisat Kongresi bile, İzmir'in sadece yurdun düşmandan temizlendiği kent değil, ülkenin iktisadi temellerinin atıldığı kent olması için tek başına yeterlidir.

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün de belirttiği gibi, "Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsun, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa kazanılacak başarılar yaşayamaz ve sürekli olamaz..."

İzmir işte bu sürekliliğin de somut bir sembolü. Borsamız da bu süreklilik için aralıksız olarak çalışmaya, projeler üretmeye, ilklere imza atmaya devam ediyor.

Mesela Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası (VOB) bir ilkti ve Borsa İstanbul'a devredilmesiyle sonuçlanan süreçte ardında büyük bir başarı öyküsü bıraktı.

Borsa olarak Ege Üniversitesi işbirliği ile hazırlanan ve uzun süreli bir emeğin ürünü olan Tarım 4.0 Raporu ülkemizde bir ilkti ve geleceğin tarımının inşası için adeta bir rehber; bir yol haritası oldu.

Bu çalışmanın sonuçlarından doğan İzmir Tarım Teknoloji Merkezi (İTTM) de ülkemizde bir ilk olacak ve Türk tarımının Silikon Vadisi haline gelecek.

TARIMDA GELİŞİMİ SAĞLAMAK

Türkiye'de ikinci, pamuk alanında ilk lisanslı depo olan ELİDAŞ, Ege'den Şanlıurfa'ya kadar pamuk yetiştirilen her yere hizmet veren İzmir Ticaret Borsası Laboratuvarı İZLADAŞ diğer başarılarımızdan ve ilklere bizden bazıları.

Bu kalıcı eserler kadar öne çıkmaya da gençlerin tarıma kazandırılmasında önemli rol oynayan Tarım Gençlerle Yükseliyor Fikir Yarışması, toplumun farklı kesimlerinin gözünü ve ilgisini tarımsal üretime çeken Instagram Yarışmamız, toprağın önemini gelecek kuşaklara aktarmamızı sağlayan Toprak ve Çocuk Programımız, bir parçası olmaktan onur duyduğumuz İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı Projesi (BADV), tarım ürünlerinin buluşma adresi haline gelen E-Commodity Bazaar, Ege'ye; İzmir'e özgün ürünlerin tescillenmesini amaçlayan coğrafi işaret seferberliği aklıma ilk gelen önemli faaliyetlerimiz.

Hali hazırda da Ege'nin yumuşak gücü olarak tanımladığımız yeme içme alanındaki derin kültürünü ve zenginliğini açığa çıkaracak Ege Gastronomi Projesi üzerinde çalışıyoruz.

Yakın bir geçmişte de Türkiye'deki ticaret borsaları içinde bir ilke daha imza atarak Borsa Vakfımızı kurduk. Tam adıyla İzmir

Ticaret Borsası Eğitim, Kültür ve Sosyal Entegrasyon Vakfı ya da kısaca BORSAV.

Vakfımızın temel amacı, başta üye eğitimleri, tüketici eğitimleri, mesleki eğitimler, gastronomi eğitimleri, tarımla ilgili üretim ve teknoloji eğitimleri olmak üzere tarım ve bağlantılı sektörlerde gelişimi sağlamak. Uzun vadede de bir tarım üniversitesinin kurulmasına öncülük etmek.

Bunların yanı sıra tarımda çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, tarım ürünlerinin markalaşması, ekonomik değerinin artırılmasına yönelik çalışmalar da BORSAV'ın faaliyet alanları arasında yer alacak.

BORSAV, İzmir Tarım Teknoloji Merkezi, Ege Gastronomi Projesi ve İTB'nin daha önce kurduğu iştirak şirketleri ile İTB'nin bütünlük eğitim faaliyetlerinin tek çatı altından yürütülmesini de kolaylaştıracak.

Son dönemde önem verdiğimiz bir başka konu da borsacılık faaliyetlerimizin dijital ortama taşınması. İlk olarak tescil hizmetlerimizi mevcut duruma ilave olarak elektronik ortamda da gerçekleştirmek için çalışıyoruz. Böylece üyelerimize borsa ile ilgili işlerinde zaman ve hız kazandırmayı amaçlıyoruz.

Ayrıca 131 yıldır yüz yüze yapılan spot salon işlemlerimize teknolojik ve uzaktan

erişimli altyapı entegrasyonunu sağlamak için çalışıyoruz. Mevcut salon işlemlerimizin tamamlayıcısı olarak kurguladığımız bu yenilik ile salon işlem miktarımızı artırmayı, üyelerimizin iş hacmini büyütmeyi, pamuk ve kuru

üzüm dışında farklı ürünlerde de salon işlemi hizmeti sunmayı, salgın ve benzeri nedenlerle yaşanabilecek iş kesintilerinin etkisini en aza indirmeyi hedefliyoruz.

Bir de farklı kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde imza attığımız çalışmalar var... Bir önceki Oda ve Borsa seçimlerinin ardından, İzmir'deki Oda ve Borsalar olarak

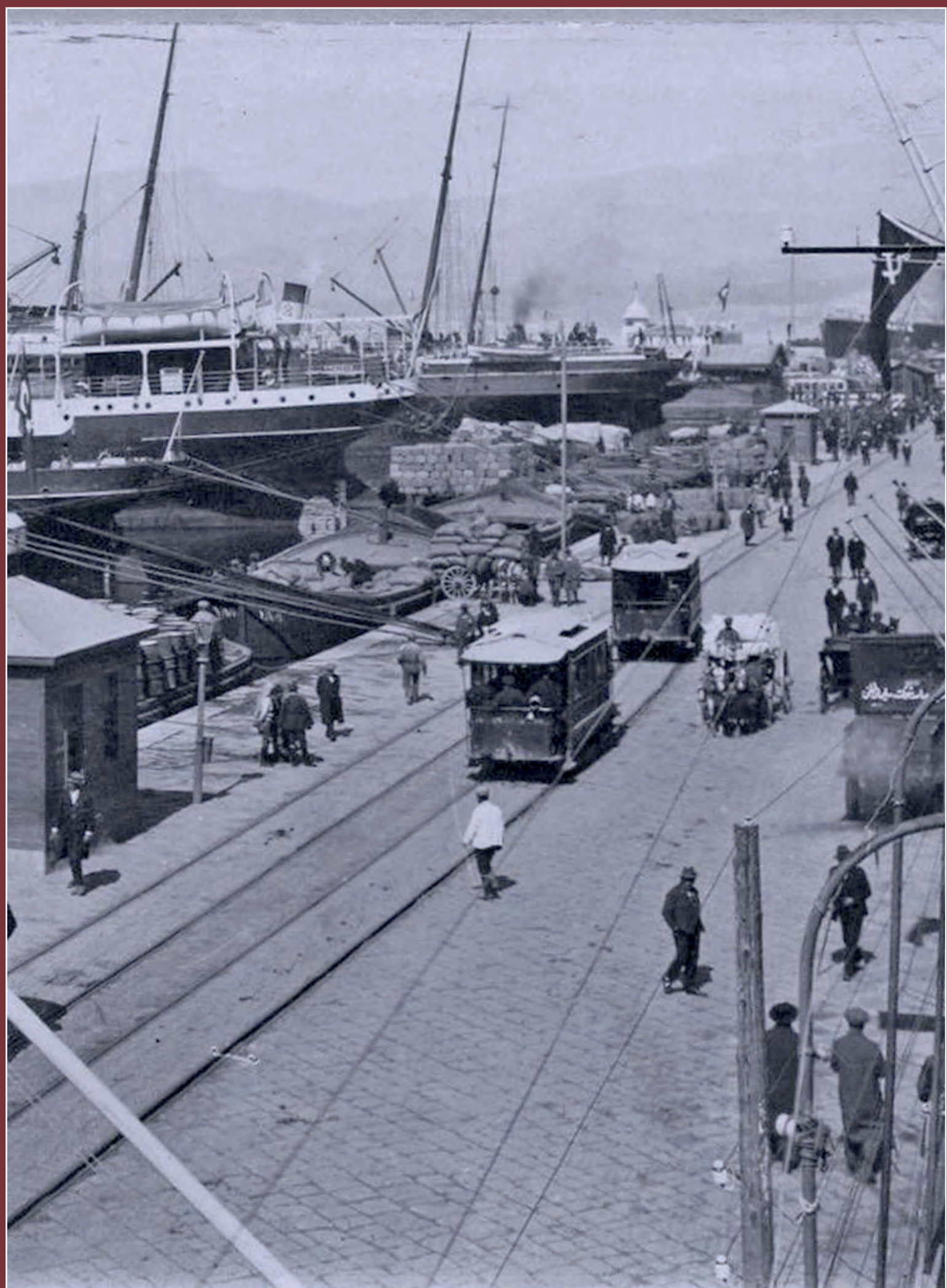
önemli bir güç birliğine imza atmıştık. Bu güç birliğinden, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın da desteğiyle Ege tarımını birkaç adım ileri taşıyacak Bergama, Kınık, Dikili, Bayındır Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri (TDİOSB) doğdu... TDİOSB'ler tamamlandığında,

İTTM'nin de katkısıyla çok farklı bir tarım eko sisteminden bahsediyor olacağız.

Tüm bu projeleri Cumhuriyetin yeşerip büyümesinde hayati rol oynayan tarıma dayalı ekonominin, Cumhuriyetin ikinci yüzyılına da damga vurmasını sağlayabilmek için geliştiriyoruz.

Bunun bir kez daha başarılabilceğine tüm kalbimizle inanıyoruz. Yaşasın Cumhuriyet, yaşasın tarım!

İZMİR, TÜRKİYE'YE İHRACATI ÖĞRETEN KENT

Jak ESKİNAZİ

Ege İhracatçı Birlikleri
Koordinatör Başkanı

CUMHURİYETİMİZİN kurulduğu 1923 yılında 51 milyon dolar olan ihracatımız sonraki yıllarda sürekli bir gelişim göstererek, 99 yıl sonunda 252,6 milyar dolara ulaştı.

Ege İhracatçı Birlikleri olarak Türkiye'nin ihracatına 18 milyar dolar katkı sağladık. Türkiye'nin ihracatı 99 yılda yaklaşık 5 bin kat artış gösterirken, İzmir, tarih boyunca Türkiye'nin ihracatına en büyük katkı sağlayan kentlerin başında oldu.

Türkiye'nin yaptığı 51 milyon dolarlık ihracattan 43,4 milyon dolar gibi oldukça önemli kısmı İzmir'den gerçekleştirildi. Bir liman kenti olan İzmir'i "Türkiye'ye ihracatı öğreten kent" diye tanımlamak en doğru tanımlamalardan biri olacaktır.

O yıllarda Türkiye'nin ihracatında ürün deseni ağırlıklı olarak; pamuk, tütün, zeytin, zeytinyağı, kuru incir, kuru üzüm, fındık gibi ürünlerden oluşuyordu.

Türkiye'nin ihracatında İzmir'in liderliği 1980'e kadar devam etti. 1980 sonrasında Türkiye'deki sanayileşme hamlesi, ihracatın ağırlığının İstanbul'a kaymasına yol açsa da, İzmir 2021 yılında; 14 milyar 737 milyon dolar dövizli Türkiye'ye kazandırdı ve İstanbul'dan sonra Türkiye'nin en çok ihracat yapan ikinci ili konumunu sürdürüyor.

İzmir, güçlü ihracatçı kimliği yanında dış ticaret fazlası veren illerimiz arasına da adını sürekli yazdırıyor.

İzmir, 2021 yılındaki 14 milyar 737 milyon dolarlık ihracatına karşılık 10 milyar 956 milyon dolar ithalat performansı ortaya koydu. İzmir'in ihracatının ithalatını karşılama oranı yüzde 134'e ulaştı.

KURULUŞ KARARNAMESİ

İzmir, 14 tane organize sanayi bölgesi, iki serbest bölgesi, teknoparkları, 10 tane üniversitesi, limanları, otoyollarıyla yatırım için son derece cazip konumda.

İzmir'in 2021 yılındaki ihracatını sektörler bazında irdelediğimizde kimya sektörünün 2 milyar 160 milyon dolarla lider olduğunu görüyoruz.

Hazır giyim ve konfeksiyon

sektörümüz İzmir'in ihracatına 1 milyar 469 milyon dolarlık katkı sağlarken, çelik sektörümüz 984 milyon dolarlık ihracat performansı ortaya koydu. Bu sektörlerimizi sırasıyla 756 milyon dolarlık ihracatla otomotiv yan sanayi ve 695 milyon dolarla makine sektörü izledi.

Ülkemizde ihracatçılarımızın bir çatı altında toplanması Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 4 Mart 1937 tarihinde imzaladığı, "İhracatçı Birlikleri Kuruluş Kararnamesi" ile oldu.

Bu kararname sonrasında Türkiye'nin ilk ihracatçı birliği 1939 yılında İzmir'de kurulan Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği idi.

Bugün sayıları 110 bine ulaşan Türk ihracatçıları olarak, Cumhuriyetimizin Kurucusu Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, "Arkadaşlar, ithalattan ziyade ihracattır ki, memleketi zengin yapacak" sözünü bir an bile aklımızdan çıkarmıyoruz.

İhracatçılar olarak; inovasyon, AR-GE, tasarım, sürdürülebilirlik, pazarlama, mesleki eğitim öncelik verdiğimiz konular.

Dünya genelinde pandeminin etkileri azalsa da, günümüzde hissetmeye başladığımız resesyon, 2023 yılı ile ilgili hedeflerimizde temkinli davranmamız gerektiğini bizlere gösteriyor.

Orta Vadeli İstikrar Programı'nda 2023 yılı için ortaya konulan 265 milyar dolarlık ihracat hedefi yakalanması zor bir hedef gibi gözüksede, bu hedefe ulaşmak için dünyanın dört bir tarafındaki fuarlara ihracatçılarımızın daha yoğun katılımını sağlama gayreti içinde olacağız. URGE Projeleriyle firmalarımızın uluslararası rekabetçiliğini artıracacağız. Dijitalleşmeden azami yararlanmak için Metaverse projelerini hayata geçireceğiz.

Cumhuriyetimizin 99. Kuruluş Yıldönümünü Kutluyor, bize bu Cumhuriyeti armağan eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve tüm silah arkadaşlarını saygı ve minnetle anıyorum.

GEÇMİŞTEN BUGÜNE EKONOMİNİN İTİCİ GÜCÜ İZMİR

Ender YORGANCILAR

Ege Bölgesi Sanayi Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

COĞRAFİ konumunun getirdiği avantaj itibarıyla, Avrupa-Asya-Afrika deniz ticaretinin merkezi konumunda yer alması, İzmir ekonomisini ve toplumunu tarih boyunca çok önemli kılmıştır.

Savaş ekonomisinin hakim olduğu 1940-1947 döneminde sanayileşme önemini yitirmiş, tarıma dayalı incir, üzüm, tütün, dokuma, orman ürünleri ve un fabrikaları faaliyetlerine devam etmiştir. 1935-1950 yılları arasında dokuma sanayi tesislerinin yanı sıra bitkisel yağ, konserve ve makarna

fabrikaları açılmıştır. İzmir'in sanayi merkezi olma yolundaki gelişmelere paralel olarak, Çimento, Taç Sanayi (pamuk mensucat-dokuma), Sümerbank Basma Sanayi Müessesesi, DYO, Betontaş, Etitaş (elektrikli makine) ve Metaş (metal ana) gibi fabrikaların açılışı bu dönemde olmuştur.

1929 krizine kadar tarım ve el işçiliğine dayalı üretimde kaydedilen gelişme ve bu yönde sürdürülen yatırım ve kalkınma hamlesi, 1950'lerde sanayi yoğun bir kalkınma modeline bürünmüştür. 1950 öncesinde ihracata dönük tarımsal ürünlerle varolan İzmir, bu yıllarda gelişen sanayisi ile gıda, tekstil, kimya, çimento, demir çelik, ulaşım, enerji ve haberleşme sektörlerinde gelişmelere sahne olmuştur. Alsancak Limanı ve İzmir Elektrik Santrali'nin genişletilmesi, İzmir Çimento Fabrikası, DYO, Taç Tekstil, METAŞ Metalurji, Soma Termik

Santrali ve Kemer Hidroelektrik Santrali'nin faaliyete geçmesi, Ege sanayicileri tek bir çatı altında toplayacak olan Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın kurulması ve çevre illerle karayolu bağlantılarının genişletilmesi bu dönem yatırımlara örnek olarak sayılabilir.

İzmir için dokuma, gıda, tarım, giyim sanayinin önderliğinde, kimya, demir-çelik, kağıt, taşıt, makina ve madeni eşya sanayisinin yükselişi ile geçen 1960'lardan sonra 1977'ye kadar hızlı bir büyüme ve sanayi alanında gelişme kaydedilmiştir. Özellikle 1970'lerin başında kurulan İzmir Rafinerisi, otomotiv sektöründe BMC, bölgenin gelişmesine ve kalkınmasına büyük katkı sağlamıştır. Bu dönemde İzmir sanayi teşvikli yatırımlarda önemli bir pay almıştır.

1980'ler İzmir ve İzmir'in sürükleyici olduğu Ege Bölgesi genelinde

duraklamanın başladığı bir dönem olmuştur. Ekonominin globalleşmesi, uluslararası rekabet koşullarında ölçek ekonomilerinin önem kazanması dışsal ekonomilerin ağırlığı gibi etmenler ulusal sermayenin İstanbul'da kümelenmesini getirmiş, bundan en fazla etkilenen merkez ise İzmir olmuştur. Bu dönem boyunca İzmir'de birçok köklü sermaye grubu yatırımlarını ve merkezlerini İstanbul'a taşımış, bu da kentteki durgunluğu pekiştirmiştir.

EBSO bu gelişme çerçevesinde 1990'larda İzmir ve Ege'yi kapsayacak şekilde tasarlanan planlı bölgesel kalkınma hareketini önermiş, bu kapsamda bir dizi organize sanayi bölgesiyle İzmir ve hinterlandı oluşturan Ege Bölgesi'nde yapılandırılacak planlı yatırım alanlarıyla özellikle İstanbul'a karşı bir cazibe merkezi oluşturmayı, bölgenin yeniden eski kalkınma hamlesine ulaştırılmasını amaçlamıştır.

Ülkenin en modern organize sanayi bölgelerine sahip olması ve yarattığı katma değer, gerçekleştirdiği ihracat ve sağladığı istihdam ile ülkeye olan katkısı İzmir'i sanayide öne çıkarmıştır.

FIRSATLAR ŞEHİRİ

Ülke milli gelirin İzmir'in katkısı yüzde 6 olup 3. sırada, ülke ihracatının yüzde 7'sini karşılamakta olup 2. sıradadır. Ülke sanayisindeki payı yüzde 7,3 ile İstanbul'dan sonra yine 2. sıradadır. Yani İzmir, geçmişten bugüne ekonominin itici güçlerinden biri olmaya devam ediyor. Söz konusu ekonomik başarısını bilim, kültür ve sanat alanlarındaki dinamik yapısıyla da perçinleyen İzmir, ülkemizin dünyadaki simgesi niteliğiyle dikkat çekiyor.

İzmir'in söz konusu ticari önemi, sanayi ve ekonomi açısından adeta bir fırsatlar kenti olmasından gelmektedir. Zira İzmir; 10 üniversitesi, 5 Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 3 Serbest Bölgesi, 17 OSB'si ile iş dünyası için de çok önemli bir çekim merkezidir.

İzmir'in, doğrudan yabancı yatırımlar konusunda dünyanın saygın araştırma kurumları arasında yer alan FDI Intelligence tarafından yayınlanan "Geleceğin Avrupa Şehirleri ve Bölgeleri 2022/23 araştırmasında Yatırım Dostu Olma ve Maliyet Etkinliği kategorilerinde Avrupa'nın ilk 10 büyük şehri ve bölgesi arasında yer almış olması, kentimizin gücünün en somut göstergelerindedir.

Kentimizi geleceğe taşıyacak olan sektörlerin belirlenmesi açısından ise sahip olduğumuz avantajları kullanarak belirli alanlarda ihtisaslaşması gerektiğine inanıyorum. Bu doğrultuda, kentimizde özellikle son yıllarda artan ihtisas OSB projelerini hayata geçirme gayretindeyiz. Ön plana çıkan; Dikili

Jeotermal Seracılık TDİOSB; Kınık Tarıma Dayalı (Tohum, Fide, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler vb.) OSB, Bayındır Tarıma Dayalı İhtisas Sera (Çiçekçilik) OSB'dir. Covid-19'un bize öğrettiği belki de en önemli husus, kendi kendine yetebilme becerisidir. Küresel risklerde ilk sırada gelen sağlıklı gıdaya ulaşım konusu yeniden gündeme oturdu. İşte bu noktada; verimli toprakları ile İzmir'de söz konusu projelerimiz büyük bir avantajdır. Yeniden ve güçlü bir yerleşme politikası, hem içerde, hem dışarda bize ciddi bir kazanç sağlayacaktır.

Yerleşme politikasının eksikliğini özellikle dışa bağımlı olduğumuz enerjide de son zamanlarda yaşamaktayız.

İNOVASYON ÜSSÜ

Dünya genelinde de her geçen gün hissedilen kaynak yetersizliği, bizlere bir kez daha kaynaklarımızın sonsuz olmadığını gösterdi. Bu da dışa bağımlılığın yarattığı riskleri ve yenilenebilir enerji araçlarının yaygınlaştırılmasının önemini çok daha güçlü biçimde ortaya koydu. İzmir bu alanda da, gerek mevcut potansiyeli gerekse yatırımları ile gelecek vaat etmektedir. Söz konusu yatırımların daha planlı desteklerle artırılması ülke

ekonomisine de olumlu yansımaya olacaktır.

Ayrıca, İzmir'i ülkemizin serbest statüde bir teknoloji ve inovasyon üssü olarak yapılandırmaya yönelik; Model fabrika-yetkinlik ve dijital dönüşüm merkezi, İZQ girişimcilik-inovasyon merkezi ile İzmir'deki kardeş kurumlarımızla birlikte hareket ediyoruz. Ayrıca, İzmir teknoloji üssü ve Batı Anadolu Serbest Bölgesi projeleri de İzmir'i geleceğe hazırlayan diğer önemli projelerdir. Ancak, var olan avantajlarımız ve devam eden çalışmalarımızın yanında ciddi bir atıl potansiyelimizin de var olması, geleceğin İzmir'ini inşa etme yolunda daha çok fazla çabaya ihtiyacımız olduğunu gösteriyor. Ülkemizin de dahil olduğu Paris İklim Anlaşması'nın da gerektirdiği üzere, kentimizdeki karbon salınımının azaltılması, ağaçlandırma ve su tasarrufu eylemlerinin artırılması ve enerji krizine karşı yenilenebilir enerji kaynaklarının artırılması, bizi geleceğe emin adımlarla taşıyacak projelerdir.

İzmir, turizminden, tarımsal ürünlerine ve sanayisine, teknolojiyen, gastronomiye ve kaliteli yaşama kadar gelecek vaat eden şehirlerin başında gelmektedir ve bu projelere sahip çıkmamız, kentimizin gerçek potansiyelinin hayata kazandırılmasını sağlayacaktır.

YÜZÜNCÜ YILINA GİRERKEN CUMHURİYET-SPOR İLİŞKİSİ

Devletlerin tarihinde bir yüzyılı geride bırakmak önemli bir adımdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu süre zarfı içerisinde yaşama geçirdiği devrimler aracılığıyla bambaşka bir zihinsel ve kültürel iklimi tepeden inme bir şekilde gerçekleştirme yolunda adımlar attığını söyleyebiliriz

TÜRKİYE Cumhuriyeti'nin yüzüncü yılını kutlayacağımız 29 Ekim 2023 tarihine bugün itibarıyla tam bir yıllık bir süre kalmış bulunuyor. Devletlerin tarihinde bir yüzyılı geride bırakmak önemli bir adımdır ve bu süre içerisinde beklenen şeylerin başında kurumsallaşma meselesinin çözülmüş olması gelmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu süre zarfı içerisinde farklı alanlarda hayata soktuğu devrimler ve uygulamalar aracılığıyla bambaşka bir zihinsel ve kültürel iklimi tepeden inme bir şekilde gerçekleştirme yolunda adımlar attığını söyleyebiliriz. Bu noktada bugün halen yaşanan bütün eksikliklerine karşın cumhuriyet fikrinin son derece büyük bir adım olduğu gerçeğini ve bu adımla birlikte ülke insanlarının hayatlarının doğrultusunun değişmiş olduğunu belirtmeliyiz. İşte tam bu noktada yazının konusunu oluşturan cumhuriyet ile spor bağlantısının bu süre zarfı içerisinde nasıl bir çizgi izlediği gerçeği önem arz etmektedir. Çünkü spor ile siyaset arasındaki bağlantının kodlarının çözümlenmesi bize aynı zamanda bu ülkede başta siyaset kurumu olmak üzere pek çok

alandaki yaşananlar hakkında da bilgi sahibi olmamıza yardımcı olabilecektir. Bu açıdan özellikle cumhuriyetin kuruluş döneminde atılan adımlar son derece dikkat çekici ve bir o kadar da ileri görüşlü bir anlayışın yansımaları içermektedir.

'YAVUZ VE GÜRBÜZ EVLATLAR İSTERİM'

Mustafa Kemal, 1 Ekim 1926 tarihinde kendisini ziyarete gelen Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı heyetine dönük olarak yaptığı konuşmada spora dair şu sözleri söylemiştir: "Açık ve kat'i olarak söylemeliyim ki, başarılı olmak için her türlü yardımdan ziyade milletçe sporun anlam ve değerinin anlaşılması, ona kalpten sevgi gösterilmesi ve onu vatan görevi saymak lazımdır... Bu neticeyi görmezsem, hakkınızdaki güvenim o zaman ortadan kalkar. Fakat sizin kadar vatansız insanlar bunda başarıya ulaşamayacaklarına ihtimal verilebilir mi?... Efendiler, gürbüz ve yavuz evlatlar isterim. Bunları yetiştirmek, tedbirlerini ve mesuliyetini üzerine almış adamlarsınız... Bir topluluk yalnız sporla renk ve kuvvet

değiştirmez. Orada hâkim olan sıhhi, içtimai, medeni birçok sebep ve şartlar teminine yarar teşebbüslerde bulunmak ve tedbirler almak gerekir ki, bu olabilsin." (Atabeyoğlu, 1985, 2191-2192).

Bu konuşma içerisindeki yavuz ve gürbüz evlatlar isterim cümlesi üzerinden dönemin spor politikası şekillenmiştir. Bu dönem yüzyılın başından itibaren cepheye koşturmak zorunda kalan ve son derece sağlıksız koşullar nedeniyle güçten düşen bir milletin, yaşadığı sorunlara karşı spor olgusunun önemini kavramış bir liderin yaklaşımını ortaya koyması açısından ilginç bir görünüm arz etmektedir. "Her yönetim biçimi, bütün toplumsal organizasyonlara karakterini verir. Bu açıdan yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti devletinin spor kurumu ile olan ilişkisine aynı zamanda rejimin kendisini göstermek istediği diğer bütün alanlar gibi önem atfedilmiştir. Uzun yıllar boyunca yaşanan savaşlar nedeniyle çelimsizleşmiş ve zayıf düşmüş ülke insanlarını daha sağlıklı bir hale getirebilmek amacıyla, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerinde önemle durduğu

alanlardan biri de spor olmuştur. Türkiye'de sporun tarihi, bir anlamda spor ve siyaset ilişkisinin de tarihidir." (Talmiciler, 2019, 410).

İLK FUTBOL BAŞKANI ÖNiŞ

13 Nisan 1923 tarihinde Türkiye Futbol Heyeti Müttehidesi adı ile Türkiye Futbol Federasyonu kurulmuş ve ilk başkanlığına Yusuf Ziya Öniş seçilmiştir. Futbol Federasyonunun Uluslararası Futbol Federasyonuna (FIFA) üyelik başvurusu 21 Mayıs 1923 tarihinde kabul edilmiş ve Türk milli futbol takımı cumhuriyetin kurulmasından üç gün önce 26 Ekim 1923 tarihinde 2-2 berabere bitecek olan ilk uluslararası karşılaşmasını Romanya milli takımı ile oynamıştır. Türk sporunun ilk örgütü olan TİCİ

tarafından organize edilen amatör ligler 1923-24 sezonundan itibaren, İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir, Adana ve Trabzon'da oynanmaya başlanmıştır. Lig örgütlenmesinin yeniden ve düzenli bir biçimde başlamasıyla birlikte Türkiye'de futbola olan ilgi de katlanarak artmaya devam etmiştir. 1923-1937 yılları arasında adı geçen iller de oynanan futbol karşılaşmalarının yanı sıra Türk milli takımı ve Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş gibi kulüp takımları, özel maçlar yapmak suretiyle Türkiye'de futbola duyulan ilginin canlı kalmasına katkıda bulunmuşlardır.

SAVAŞLA SPOR BİÇİMLENDİRİLDİ

1930'lu yıllar dünyada yeni bir savaşın ayak seslerinin hissedildiği döneme karşılık gelmektedir ve bu dönem içerisinde sportif faaliyetler içinden geçilen siyasi ve ekonomik gelişmelere paralel olarak yeniden biçimlenmiştir.

Ülke sporuna yön çizme amacıyla dönemin ünlü Alman spor bilimcisi Carl Diem Türkiye'ye davet edilmiş ve kendisinden ayrıntılı bir rapor talep edilmiştir. Carl Diem'in önerisi ile inşa edilen Ankara 19 Mayıs Stadyumunun 1936 yılındaki açılış konuşmasında Başbakan İsmet İnönü, spora ve sporculara verilen önemi şu sözleri ile dile getirmiştir: "Türkiye'yi idare edenler stadyumu en kıymetli bir mektep gibi her yerde kurmaya çalışacaklardır. Türkiye'nin istikbalini idare edecek olan genç nesiller açık havada, açık meydanlarda yetişecektir." (Atabeyoğlu, 1991, 141).

Genç cumhuriyetin spor alanındaki ilk eseri olan Ankara 19 Mayıs Stadyumunun 2018 yılında yıkılmış olması geçmişle geleceği bütünleştirme konusunda bu ülkenin diğer bütün alanlarda olduğu gibi spor alanında da ne kadar hazırlıksız ve bir o kadar da ilgisiz olduğunun göstergesidir.

1936 YILI UNUTULMAZ

CUMHURİYETİN bütün istek ve arzusuna karşın sporu tabana yayma ve spor yapan birey sayısını artırma konusundaki adımlar dönemin koşullarının da etkisi ile başarılı olamamıştır. Tam aksi doğrultuda görüşler ileri sürülmesine karşın futbol, diğer bütün spor dallarının önüne geçmiş ve onu uluslararası alanda kazanılan madalyalar ile ata sporu güreş takip etmiştir. 1936 Berlin olimpiyatlarında Yaşar Erkan altın, Ahmet Kireççi gümüş

madalya kazanmışlardır. İkinci dünya savaşının ardından Londra'da gerçekleştirilen olimpiyat oyunları ise 2020 yılında Tokyo'da düzenlenen olimpiyat oyunlarına kadar Türkiye'nin olimpiyatlarda en fazla madalya kazandığı yıl olma özelliğini korumuştur. Güreşte altısı altın ve dördü gümüş olmak üzere on madalya kazanılmış ve bir bronz madalya da Ruhi Sarıalp ile 3 Adım Atlama yarışmasından olmak üzere on bir madalyaya ulaşılmıştır.

MİLLİ LİG KURULDU

1950 ile 1980 yılları arasında ülkenin içinden geçtiği siyasal aşamalar beraberinde sportif alanı da yakından etkilemiş ve uluslararası spor karşılaşmalarında Türkiye, Avrupa torbasından kura çekimlerine katılmaya başlamıştır. 1959 yılında Türkiye Milli Futbol Ligi kurulmuş ve futbol ilk kez tüm ülkeye yayılan bir etkinlik türü olarak

kendisini daha da fazla hissettirmeye başlamıştır. 1960'lı yılların ortasında ikinci ve ardından üçüncü liglerin kurulması ile futboldaki takım sayısı çoğalmış olup böylece futbol, tüm Anadolu'da yaygın bir biçimde oynanmaya başlamış ve bugün var olan kulüplerin büyük bir çoğunluğu bu dönemde kurulmuşlardır.

GÖZTEPE AVRUPA'YI TİTRETTİ

1950 ile 1980 yılları arasında ülkenin içinden geçtiği siyasal aşamalar beraberinde sportif alanı da yakından etkilemiş ve uluslararası spor karşılaşmalarında Türkiye, Avrupa torbasından kura çekimlerine katılmaya başlamıştır. 1959 yılında Türkiye Milli Futbol Ligi kurulmuş ve futbol ilk kez tüm ülkeye yayılan bir etkinlik türü olarak

kendisini daha da fazla hissettirmeye başlamıştır. 1960'lı yılların ortasında ikinci ve ardından üçüncü liglerin kurulması ile futboldaki takım sayısı çoğalmış olup böylece futbol, tüm Anadolu'da yaygın bir biçimde oynanmaya başlamış ve bugün var olan kulüplerin büyük bir çoğunluğu bu dönemde kurulmuşlardır.

BASKETBOL VE ÜST ÜSTE BAŞARILAR

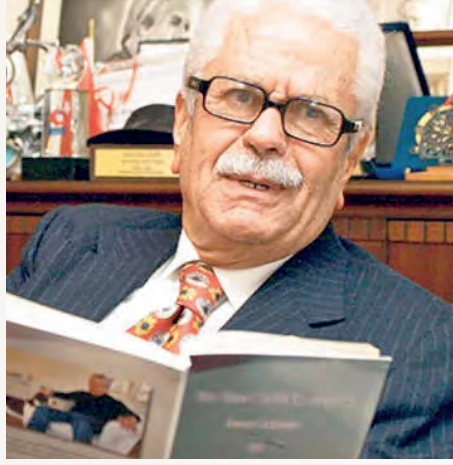
1980 sonrası sporun lokomotifi olma özelliğini sürdüren yine futboldur buna karşın özellikle Naim Süleymanoğlu ile Halter alanında elde edilen başarıları ve tabii ki başta kadın voleybolundaki kulüp takımları ile A milli takımdaki kadın voleybolcuların yarattığı büyük etkiyi de eklemeliyiz. Ayrıca basketbol alanında da kulüp takımları düzeyinde hem kadınlarda hem de erkeklerde Euroleague ve Eurocup'da elde edilen şampiyonlukların yanı sıra milli takımın dünya ikinciliği de

listeye eklenmesi gereken başarıları sonuçlar arasında yer almaktadır. Bütün ağırlığı üzerinde toplayan futbolda ise 2000 yılında Galatasaray'ın UEFA kupasını kazanması ardından da Avrupa Süper Kupayı müzesine götürmesi ile başlayan ve 2002 yılında A milli takımın dünya üçüncülüğü ile taçlandırılan bir süreç yaşanmıştır. Aradan geçen yirmi yıl içerisinde ise 2008 Avrupa Şampiyonasında oynanan yarı final dışında herhangi bir başarı bulunmamaktadır.

İLK GENÇLİK VE SPOR BAKANI İSMET SEZGİN

DEVLETİN spora ve spor politikalarına ilişkin bakışının ne olduğunu ortaya koyması açısından son elli yıllık zaman diliminde gerçekleştirilen uygulamalara bakılması yerinde olacaktır. "Türkiye'de devletin sporu nereye koyacağı ve hangi bakanlığa bağlayacağına ilişkin belirsiz yaklaşımının, 3 Kasım 1969 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Gençlik ve Spor Bakanı olarak İsmet Sezgin'i atamasından günümüze dek devam etmekte olduğunu görmekteyiz. Burada sporun hangi bakanlığa bağlanması gibi bir şaşkınlık durumu da sürüp gittiğini önce 13 tane Gençlik ve Spor bakanı ardından 3 tane Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanı ve

daha sonra 13 tane Gençlik ve Spordan Sorumlu Devlet Bakanı ve son olarak da dört adet Gençlik ve Spor Bakanı ile yola devam edildiğini görüyoruz. 50 yıl içerisinde spor-siyaset birlikteliğinde 33 tane bakanın görevde bulunduğunu veyahut bir başka deyişle bir buçuk yılda bir bakan değişimi yaşandığını da söyleyebiliriz. Türkiye'de bakanların değişimiyle birlikte alt kadroların ve burada yaşanan uygulamaların da değişime uğradığı gerçeğini göz önünde bulundurduğumuzda, Türkiye'de sporun uzun vadeli spor üretebilecek bir anlayışı hayata geçirmekten neden bu kadar uzak olduğunu da anlayabiliriz" (Talimciler, 2022, 369-370).

ALTAY'IN İKİ KUPASI VAR

BU süre içerisinde İzmir kentinin sporuna dair de birkaç söz söylemek yerinde olacaktır. Cumhuriyet sonrasındaki ilk futbol kulübü 26 Aralık 1923'te kurulan Altınordu'dur. 1925 yılında kurulan Göztepe kulübü ise 1950 yılında Türkiye şampiyonluğu ile iki kez de Türkiye kupası şampiyonluğu bulunmaktadır. İzmir kentini süper ligde en uzun süre boyunca temsil eden takımı Altay da iki kez Türkiye kupası şampiyonu olmuştur. Karşıyaka, futbolu her dönem ön plana almasına karşın en büyük başarısını basketbolda 1987 ve 2015 yıllarında Türkiye lig şampiyonluğu ile 1987

ve 2014 yıllarında Cumhurbaşkanlığı kupası ve yine 2014 yılında Türkiye kupası şampiyonlukları bulunmaktadır. Onur Derebaşı ve Güray Zünbül ile yelken de dünya şampiyonluğu kazanılmıştır. Yüzme ve atletizm de Türkiye şampiyonlukları bulunan Karşıyaka Spor kulübünün futbolda Göztepe ile 1981 yılında oynadığı karşılaşmayı seksen bin kişi izlemiş ve karşılaşma dünyada ikinci ligler tarihinde rekor olarak tarihteki yerini almıştır. İzmir'in 1971 yılında Akdeniz Oyunlarına ve 2005 yılında Universiade oyunlarına ev sahipliği yaptığını da eklemeliyiz.

KAYNAKÇA

- Atabeyoğlu, C. (1985) "Cumhuriyet Döneminde Spor Politikası", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 8, İletişim Yayınları, İstanbul, s.2191-2192
- Atabeyoğlu, C. (1991) Türk Spor Tarihi (1453-1991), Foto-spor, AN Grafik Basın Sanayi ve Ticaret A.Ş., İstanbul
- Talimciler, A. (2019) Modern Türkiye'de Spor 1923-2019, Modern Türkiye Tarihi içinde, Ed. Ahmet Şimşek, Pegem Akademi, Ankara, ss. 409-426
- Talimciler, A. (2022) Türkiye'de Spor, Türkiye'nin Toplumsal Yapısı içinde, Ed., Ünal Şentürk, Paradigma Akademi, Çanakkale, ss.347-375

99 YILDIR GURURLA

CUMHURİYET BAYRAMI'MIZ
KUTLU OLSUN.

SERDAR
SANDAL

BAYRAKLI
BELEDİYESİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

99
YA
ŞIN
DA

29 EKİM
CUMHURİYET
BAYRAMIMIZ

kutlu olsun

**CUMHURİYET
BAYRAMI'NIN
99. YILI**

Kıyfa Olsun

eib

**EGE İHRACATÇI
BİRLİKLERİ**